

קונטרס

הבינוני

פרשת
וישלח
תשפ"א

שנה ג' חוברת י"א

שיעורי

הרב שמעון שפיצער שליטיא
הנלמדים בבית המדרש 'בית אהרן'
רח' פחד יצחק 5, ביתר עילית ת"ו

הבינוני

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

A PROJECT OF

שמעו ותחי נפשכם!!

האזינו למאות שיעורים השווים לכל נפש
הנאמרים מדי יום ביומו בכל מקצועות התורה
והחסידות מסודרים להפליא ומלאים כל טוב

קול הבינני

בארה"ב

718-686-8300

ארץ ישראל

072-257-7726

להצטרף לקבלת השיעורים או החבורות

באימייל ולשלוח הערות:

info@lomdoschasidus.com

H0722577726@gmail.com

347.351.2400 / 053.311.0743

שיעורי הרב שמעון שפיצער שליטיא

מפתח הענינים:

מדור אמונה ובטחון שיעור ע"ה

הולדת הרגשת הבטחון על-ידי ההתבוננות בשבע המידות

צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא \ חיבור שמים וארץ \ חדשים לבקרים רבה אמונתך \ מסירות נפש בקריאת שמע \ אין חזון נפרץ \ צרות אחרונות משכחות את הראשונות \ התפעלות מטשטשת התפעלות \ חיזוק ההכרה באמיתות חסד הבורא \ שינוי חיצוני רק בעקבות שינוי פנימי \ השלך על ה' יהבך \ פן יסורו מלבבך כל ימי חייך \ שער הכניסה לעולם המושלם \ סילוק המחשבות החולות \ בני ישראל זכו לגאולה בזכות הסבלנות \ אם בעיניו הוא טוב, גם לנו ביושר \ אפילו הוא נוטל את נפשך \ סבלון אחד עושה יותר מכמה תפילות \ חיזוק ההכרה על-ידי מקרים שנודע חשבונם לאחר זמן \ מעשה בזקנה שסיבת מותה הטראגי נודעה לאחר חמישים וחמש שנה \

יום רביעי פרשת וישלח - ט"ז כסלו ה'תשפ"א

פתרון קשיי החיים על-ידי חיבור שם הוי"ה עם שם א-להים

מעשה אבות סימן לבנים \ השתדלות עם תפילה \ והיה הוי"ה לי לא-להים \ פתירת קשיים על-ידי שם א-להים \ פתירת קשיים על-ידי שם הוי"ה \ שיתוף מידת הדין עם מידת הרחמים \ תיקון העולם על-ידי חיבור שני השמות \ השתדלות לבדה היא כגוף בלי נשמה \ עינים להם ולא יראו \ שם א-להים ככסא לשם הוי"ה \ השתדלות המעוררת שם א-להים \ הנחיצות להיות אנשים ישרים ונאמנים \

האם ייתכן להקדים את ה'לפנים משורת הדין'?

חסידות מהי? \ שמרה נפשי כי חסיד אני \ בכל דרך ושיטה יש מקום להיכשל חלילה \ יש ענין להידבק בדרכיו - להיות 'חסיד' \ הנזהר בעניינים אלו של חסידות יבוא לקיים כל התורה \ זהירות ב'לפנים משורת הדין' במטרה להתחזק ב'דין' \

ענין ההתלהבות במולי דחסידותא

יש לבחון את ההתלהבות לחסידות לעומת ההתלהבות בעיקרי התורה \ הזהירות

הנדרשת מיוהרא \ זהירות מ'חסידות' על חשבון הזולת \ נסיונות אלו הם וויכוח של לב ומוח \ חלילה לזלזל ולקרר את התלהבות פרחי החסידים \ מצוות הביכורים התקיימה מתוך התלהבות וגינוני רגש \ ההתלהבות היא כמפתח לקיום כל התורה מעומק הלב \ ההתלהבות נחקקת לנצח בנפש האדם \ על ידי הלימוד והגות בתורה יידע האדם כיצד להתנהג בחסידות \

איזהו חסיד?

ענין החסידות לשקול ולברוק היטב כל דרכיו \ ענין החסידות - זהירות עצומה שלא לצער הזולת \ הגדרת 'חסיד שוטה', והגדרת 'שוטה' גרידא \ מי שלא מילא חובותיו, אין טעם שיביא דורון למלך \ ביאור המהלך של חסידים המתעניינים בכל הליכות רבם \ ענין ההתרגשות הגדולה בשמחות צדיקים \ הרוצה להיות חסיד, נקרא חסיד, כמו מי שנוסע לדנציג \

מדור הילולא דצדיקיא

הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זיע"א

לשמיע קול תודה \ ברוך שחלק מחכמתו ליראיו \ מסירות נפשו להצלת היהדות \ וואס טוהט מען ניט פאר אידנ'ס וועגן \ לא היה מסוגל להטריח יהודי \ שמאל דוחה וימין מקרבת \ דרך קלה להגיע אל החסידות \ לימדו היטב – לימדו להיטיב \ מידת הזריזות אצל הצדיק \ זלזול בשמירת הזמן נחשב סטייה מדרך הישר \ ויכר את יוסף \ אינני סובל אפילו רגע אחד של ביטול הזמן \ מעשה ברב שביטל את זמנו בעצת היצר \ ועתה לכו עבדו \ כשהחסידים גמרו את ההקפות באיחור \ כי רגע באפיו חיים ברצונו \ די יארן לויפן \ זמנו של אדם הוא מבחר הקניינים \ סור מרע באמצעות עשה טוב \ הכנה בבחינת עשה טוב

לזכות אליעזר בן פיגא ומשפחתו

מדור אמונה ובטחון שיעור ע"ה הולדת הרגשת הבטחון על-ידי ההתבוננות בשבע המידות

האמורים, דהיינו שיתבונן מי הכניס אותנו לצרה זו ושאל הכניסו בוודאי הוא לטובתנו, וכן הלאה על-פי כל שבע המחשבות שרבינו המחבר הביא בתחילת הפרק.

והיה אם יעשה כן, הלא יחבר בזה שמים וארץ, שהרי יקח מחשבות גבוהות מאוד, מחשבות של שמים, וייטע אותן בתוך הארץ, דהיינו בתוך לבו הגופני. וכיון שכן, בהכרח תצא מזה תולדה, ומהי אותה תולדה? היא ההרגשה הנפלאה של בטחון. הוי אומר: הרגשת הבטחון אינה מה שהאדם חושב, אלא תולדה היא ממה שהוא חושב. הוא חושב את שבע המחשבות שמנה המחבר בתחילת הפרק ובוזה מחבר שמים והארץ, וממילא נולדת בו הרגשת הבטחון.

וזה היתה תכלית הבריאה. רצון הקב"ה היה שכפי שהוא יכול לברוא עולמות, כך יוכלו בני האדם לברוא תולדות, ולכן נתן להם את כוח ההולדה. הנה מרגיש לו האדם כפי שמרגיש בגלל שהוא נמצא בעולם המעשה, והנה הוא לוקח את האמת ומחדירה במוחו ולבו היטב היטב, ולפתע נולדת בו הרגשה חדשה ונפלאה שלא מעלמא הדין...

הרגשה זו מקורה בעולם הבא, בגן עדן, והיא אשר נקראת "גאולה". אי-אפשר

צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא

בסוף פרק ב בשער הבטחון התבטא רבינו המחבר לאמור, שאם יתבונן האדם היטב בכך שהקב"ה טוב ומטיב, ושעשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ושאין רחמן יותר ממנו, ושרק הוא יכול להושיע, הוא ולא אחר, ושרק הוא יודע מה טוב לו לאדם, אזי יחרט הדבר היטב במוחו ובלבו, וממילא יישען על הקב"ה ויבטח בו.

ובלשונו: וְכַאֲשֶׁר תִּפְרָר זֶה לְאָדָם וְתִתְחַזַּק הַפְּרָתוֹ בְּאִמְתַּת חֶסֶד הַבּוֹרָא, בְּטַח בּוֹ וַיִּמְסַר אֱלֹהֵי, וַיִּגִּיעַ הַנְּהַגְתּוֹ עָלָיו, וְלֹא תִחְשְׁדוּהוּ בְּדִינּוֹ וְלֹא תִקְצֹף עַל בְּחִירְתּוֹ לוֹ כְּמוֹ שֶׁפָּתַח דָּוִד עָלָיו הַשְּׁלוֹם (תהלים קטז, ג): כּוֹס יִשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבָשָׂם ה' אֶקְרָא, וְאָמַר (שם קטז, ג): צָרָה וַיִּגְוֶן אֶמְצָא וּבָשָׂם ה' אֶקְרָא.

חיבור שמים וארץ

הנה גילה לנו רבינו המחבר בדבריו אלה יסוד נפלא, והוא שההתבוננות וההתחזקות במהלכי המחשבה הנכונים, גורמים לתולדה. פירושו של דבר: כשהאדם שרוי במצוקה, טבע גופו להיות אז שבור ומדוכא מרוב כאב וצער, ואז מוטלת עליו העבודה להתבונן בכל אותם מהלכי מחשבה

בהרגשת בטחון.

מסירות נפש בקריאת שמע

מסיבה זו נתן לנו הקב"ה מצות קריאת שמע, מפני שרצה שנחבר פעמיים ביום שמים וארץ ונוציא בכך תולדות שהן המשכות האורות להאי עלמא.

הן ידוע שבקריאת שמע מוסרים את הנפש, ומאי אותה מסירות נפש? האדם בא עם כל המשאות שהוא נושא על לבו, וכך הוא עומד ומתבונן כי ה' אחד ושמו אחד ושהוא לבדו מנהל את העולם ואת כל אשר בו, וכל זאת לאחר שכבר חשב במחשבתו בעת אמירת ברכת "אהבה רבה" עד כמה הקב"ה אוהב אותו ומרחם עליו "חמלה גדולה ויתירה חמלת עלינו", ואז הוא אומר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", ולאחר מכן הוא אומר "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך", ובזה הוא מוסר את לבו הישן שבו הרגיש כפי שהרגיש, והוא נעשה מוכן ומזמן לקבל לב חדש שבו ירגיש את כל מה שהוא אומר כעת בקריאת שמע.

זוהי הכוונה הפשוטה בקריאת שמע: למרות המשאות הכבדים שעל לבי, למרות הפרשיות שמעיקות עלי, למרות הכל אני מצהיר בגלוי שאני אוהב את הקב"ה ומוסר לו את כולם כדי לקבל לב חדש המאמין ובוטח בה... ובזה מחבר האדם שמים וארץ ומוליד הרגשה חדשה שהיא האצלת אור חדש לעולם כאמור.

אין חזון נפרץ

ובכן, כאן המקום לשאול: מדוע באמת אין אנו רואים שמחשבות אלו יגרמו

לחקות הרגשה זו. רק כשעושים את החיבור נכונה, רק אז היא מתנוצצת ובה בתורת תולדה.

חדשים לבקרים רבה אמונתך

ויש לדעת שאין גבול ושיעור לכמה חיבורים בין שמים וארץ שיכולים לעשות. כל אדם שונה מרעהו וכל מצב שהאדם עובר שונה מהמצבים האחרים שעבר עד כה. דע לך בן אדם! אין שום אדם בעולם שעבר מצב זה שאתה עובר עכשיו. ואפילו אם אתה הולך ליטול חיזוק מאחרים שעברו מצב הדומה לשלך, דע לך שהם יכולים ליתן לך רק כיווני מחשבה, אבל ללא ספק יש הבדלים עצומים בין המצב שלך לבין המצב שלהם, הן מצד תכונות הנפש שלך והן מצד הפרטים הרבים הנלווים לצרה הפוקדת אותך.

ונמצא שכל פעם שהאדם נקלע למצב קשה והוא הולך ומכניס בו את המחשבות הנכונות, הרי הוא עושה בזה חיבור חדש, חיבור שעד כה לא היה כלל וכלל, ובזה הוא מאציל אור חדש בעולם. ומתי יודע האדם שבאמת האציל אור חדש לעולם? כאשר הרגשתו משתנית, עד כה הרגיש נטוש וזנוח, מלא צער וכאב, ועכשיו הוא מוצף בהרגשת שלווה הנובעת מן ההרגשה שהוא בידיו של הקב"ה. אך אם האדם חושב את המחשבות הנכונות ועם כל זה הוא מרגיש כבתחילה, יכול הוא להסיק מזה שטרם נעשה החיבור ושעדיין הוא צריך להעמיק במחשבות אלו ולשנן אותם עד אשר תצא מהן התולדה הרצויה ויוצף

לא היה רואה לאחר מכן שום דבר יותר דרמטי מזה, היה מראה הטרקטור נשאר תמיד בזכרונו ומלווהו בכל אשר הוא הולך, אבל כיון שעוזר לו ה' והוא הולך וגדול ופוקדים אותו דברים יותר דרמטיים, ממילא נעשה מראה הטרקטור שנחרט בנפשו יותר ויותר מטושטש, עד שבסוף הוא פורח והולך לו מזכרונו.

וכעין זה אנו רואים איך הילדים הקטנים מתרגשים כשלוקחים אותם ל'טיול' בפארק שנמצא במרחק של חמש דקות נסיעה מן הבית, וככל שהם הולכים וגדלים ומקבלים מושגים חדשים, הם זקוקים לטיולים יותר ויותר גדולים ורחוקים כדי להתפעל.

התפעלות מטשטשת התפעלות

ולמדנו מדברי הגמרא, שאם האדם רוצה לשכוח איזו צרה שפקדה אותו, יש בכוחו לעשותו, וזאת על-ידי שיכניס את עצמו למצב שבו ירגיש התפעלות במדרגה אחת מעל למדרגת ההתפעלות שהיתה לו מאותה צרה. ולמשל, אם היה אפשר למדוד את מדרגות ההתפעלות במספרים, מאחד עד מאה, והיו מודדים את העגמת נפש שהיתה לו לאדם בשעה שנאבד לו הנייר שהיה נחוץ לו ורואים שהיא במדרגה מספר שלוש, היה די לו לאדם זה שתהיה לו התפעלות של אמונה במספר ארבע, כדי שתשכח ממנו ההתפעלות הראשונה.

וטעם הדבר, שהרי לא הצרה עצמה מעציבה את נפש האדם, אלא ההתפעלות שעוררה בנפשו היא זו שמעציבה אותה. וראיה לדבר, שהרי עכשיו הולך לו האדם ברחובה של עיר והצרה מרוחקת ממנו ומה

בהכרח לבני אדם להרגיש בטוחים בהקב"ה עד הסוף? מדוע אין מתקיים בהם מה שכתב המחבר בלשונו: "יִבְטַח בּוֹ וַיִּמְסַר אֱלֹהֵי, וַיִּנְיֵם הַנְּהַנְתּוֹ עָלָיו, וְלֹא יִחְשְׁדֵהוּ בְּדִינּוֹ וְלֹא יִתְקַצֵּף עַל בְּחִירָתוֹ לוֹ"? והלא נתברר עכשיו שזו היתה תכלית הבריאה, שהמחשבות הנכונות שהן ההשפעות, ייכנסו אל תוך המצב הקשה שהוא כלי הקיבול, ותצא מזה תולדה, שהיא אור חדש הגורם לאדם להיות שלו ורגוע מרוב בטחונו בה', ואיך יתכן שפעמים הרבה אין הכנסת המחשבות לתוך המצב גורמת לתולדה זו?

צרות אחרונות משכחות את הראשונות

לבאר הדברים יש להביא את דברי הגמרא במסכת ברכות (יג, א): משל למה הדבר דומה, לאדם שהיה מהלך בדרך ופגע בו זאב וניצל ממנו, והיה מספר והולך מעשה זאב; פגע בו ארי וניצל ממנו, והיה מספר והולך מעשה ארי; פגע בו נחש וניצל ממנו, שכח מעשה שניהם והיה מספר והולך מעשה נחש. אף כך ישראל - צרות אחרונות משכחות את הראשונות.

וסיבת הדבר, כי כך עשה ה' שכמה שיהיה הדבר שפוקד את האדם יותר 'דרמטי', כך יוסיף האדם להתפעל ממנו וכך יותיר הדבר רושם יותר עז בנפשו, וכשיפוקד את האדם דבר יותר דרמטי לאחר זמן, הוא יותיר בנפשו רושם יותר גדול מן הראשון ובעבור כך יטשטש את הרושם שהותיר הראשון בנפשו.

הן פעוט בן ארבע מתפעל מאוד כשרואה טרקטור והולך ומספר על הטרקטור לחבריו ברוב התרגשות. אכן אילו

מזה שמן השמים רוצים ממנו שיעבוד על אותן שבע מחשבות לברר אותן יותר ולהחדיר אותן יותר בלבנו.

שינוי חיצוני רק בעקבות שינוי פנימי וכעין זה, אם ישאל האדם: היתכן, הרי אני עוסק בשער הבטחון זה עידן ועידנים ועדיין לא זכיתי שתתקיים בי ההבטחה "והבוטח בה" חסד יסובבנו"; עדיין לא זכיתי לאותו סוף טוב שמופיע בכל סיפורי ההשגחה פרטית...

התשובה אחת היא, שתחילה לכל עליו לברוק אם נעשה בו השינוי המיוחל בנפשו פנימה, כלומר אם הוא כבר מרגיש אותה שלווה נפלאה האופפת את הבוטחים בה', שהרי השלב הראשון של ההבטחה ד' חסד יסובבנו' מתקיים בהרגשת הנפש, כי בה נבראת התולדה היוצאת מהחיבור בין שמים וארץ, ושינוי התנאים החיצונים באה רק לאחר מכן בעקבות השינוי הפנימי.

נדגיש שוב כי נחוץ מאוד להבינו היטב: זה שאנו רואים שהבוטחים בה' זוכים לטוב נגלה וכל התנאים החיצונים מתייצבים לפניהם להיות להם לעזר ולסיוע בעבודת ה' שלהם, אין זה אלא תוצאה שנובעת מהשינוי הפנימי שהתחולל בנפשם פנימה אשר אותה הולידו באמצעות החיבור שעשו בין שמים לארץ.

האדם בונה בלבו פנימה עולם חדש, וכיון שבורא עולם חדש, ממילא משתנה גם העולם החיצוני על-פי אותו עולם חדש שברא. והרי זה דומה לחדר שנחשך אורו מפני שהמתג הראשי שלו שנמצא בארון החשמל נפל, שכל עוד לא יגביהו את המתג בארון החשמלי, אע"פ שילחצו על הכפתור

לו להתעצב? אלא ודאי שההתפעלות שיש לו בנפשו מחמת הבושה שהיתה לו או מחמת הפחד ממה שיקרה לו בעתיד, היא זו שמעציבה את נפשו וגורמת לו ללכת בפנים נפולות. ולכן אם יצליח אדם זה לעורר בנפשו אמונה חזקה כזו אשר תביא את נפשו לידי התפעלות במדרגה אחת יותר מההתפעלות הראשונה, היא תשכח ממנו את צרתו וירגיש שלו ורגוע באופן נפלא מאוד.

חיווך ההכרה באמיתות חסד הבורא

זהו היסוד שבדברי רבינו המחבר. הוא לא הבטיח לנו שמי שילמד את שבע המידות שמנה בתחילה, יזכה לאותה שלווה נפש שעליה הוא מדבר. שהרי אם ילמד אותן האדם בתורת לימוד בעלמא, לאו דווקא שיבוא מהן לידי התפעלות, ואם לא יבוא מהן לידי התפעלות, אפילו ילמד אותן אלף פעמים, לא תצא ממנו התולדה הרצויה. אלא כך נקט רבינו בלשונו: **וְכַאֲשֶׁר יִתְפַּרֵּר זֶה לְאָדָם וְתִתְחַזַּק הַפְּרָתוֹ בְּאִמְתּוֹת חֶסֶד הַבּוֹרָא, יִקְטַח בּוֹ וַיִּמְסַר אֵלָיו וַיִּצַּח הַנְּהַגְתּוֹ עָלָיו וכו'.**

הנה נזהר בלשונו לגלות לנו שרק אם יתברר הדבר לאדם באופן ברור כל-כך, עד שתתחזק הכרתו בלבו ויראה אותו יותר ברור ממה שהוא רואה את העולם הגשמי, אזי תצא התולדה הזאת כאשר יזכה לאותה שלווה נפלאה שמקורה בהרגשת הבטחון.

ואכן כדי שתתחזק הכרתו בלבו, זקוק האדם לשנן אותו הרבה ולחזור עליו שוב ושוב, אך לא יחזור עליו סתם כדי לזכור אותו במוחו, אלא כדי להחדיר אותו בלבו יותר ויותר. ולכן אם רואה האדם שעדיין לא זכה לאותה הרגשה נפלאה, יש לו להבין

יהיה... כך אנו מרגישים...

אז ראינו בחוש איך בטחונם של בני אדם בדבר מה נובע מרצונם העצמי להשיגו, וכעין זה ממש מתהלכים להם בני אדם לרוב אשר כביכול בוטחים בהקב"ה, ולמען האמת אינם בוטחים בהקב"ה, אלא מרגישים בטוחים שהדברים ישתנו לטובה מרוב רצונם שכך יהיה.

לא על הרגשה זו מדבר רבינו המחבר. רבינו המחבר מדבר על מי שמרגיש מחמת בטחונו שאין לו שום סיבה לדאוג מפני שהקב"ה נושא את משאו, וכלשונו: "יִבְטַח בּוֹ וַיִּמָּסַר אֵלָיו וַיִּנִּיחַ הַנְּהַגְתּוֹ עָלָיו". אדם כזה אומר לעצמו: הרי הקב"ה מנהל את חיי ויודע מה שעושה, ואם כן מה יש לי לדאוג, וכי צריך אני לדעת מה יהיה בעתיד? ! לא, אינני יודע ואינני צריך לדעת! דבר אחד אני יודע, שאני נמצא בידיו של הקב"ה ואין לי מה לדאוג...

פן יסורו מלבבך כל ימי חיך

אמנם כן, לא ברגע אחד מגיעים להרגשה זו, אלא עבודת החיים היא. וכאמור, עם כל מצב שפוקד את האדם, מתנסה האדם בנסיון חדש אשר אינו דומה כלל לנסיונותיו הקודמים, וזאת מפני שהקב"ה רוצה שיברא בכל עת אורות חדשים ושהרגשת בטחונו תוסיף להתחזק על ידם.

פעם נקלע האדם לנסיון בענין בין אדם למקום, פעם הוא נקלע לנסיון בענין בין אדם לחבירו, ופעם הוא נקלע לנסיון שמעודו לא העלה בדעתו שייקלע אליו. וכבר יש לך מי שהולך מפוחד מפני שהרופא הודיע לו על חשש רפואי שנמצא אצלו,

שבקיר החדר אלף פעמים, לא יידלק האור. כך המקום שבו יכול האדם להאיר את חיו, הוא רק בפנימיות נפשו, וכל עוד לא יתרחש דבר זה, אע"פ שינסה לשנות את תנאיו החיצוניים אלף פעמים וייחל לכך בכל נפשו ולבו, לא יועיל לו מאומה.

יתירה מזו יש לנו לדעת שהשינוי בנפש פנימה היא מעין הריון, ולכן אע"פ שכבר זכה האדם להרגיש את אור הבטחון בנפשו פנימה, עדיין יתכן שיקח זמן מה עד שתנאיו החיצוניים ישתנו לטובתו. וכשאלו ישתנו, ידע שלא שם התחולל השינוי, אלא השינוי התחולל בנפשו פנימה והשינוי החיצוני בא בעקבותיו.

האדם אומר מזמורי תהלים ומחשב מחשבות של בטחון ותוך כדי הוא צופה בעיניו לראות אם תנאיו החיצוניים משתנים כבר. לא! לא כך הדבר פועל. הדבר פועל בשני שלבים, בשלב הראשון מתמלא האדם בהרגשה נפלאה של שלווה ורק בשלב השני משתנים תנאיו החיצוניים.

השלך על ה'יהבך

ואף זה נחוץ לדעת, שאותה הרגשה פנימית שרבינו בעל חובת הלבבות מדבר עליה, אינה ההרגשה שרבים טועים בה כביכול בוודאי הכל יהיה בסדר, שהרי הרגשה זו יתכן שנובעת מרצון האדם שבטחונו ישנה את תנאיו החיצוניים לטובה על-פי מה שעניי שכלו המוגבלות רואות.

דוגמא לדבר יש להביא ממה שראינו לאחרונה איך אנשים לרוב מתהלכים בבטחון גמור כי הנה טראמפ הולך לנצח את הבחירות בארה"ב, וכששאלו אותם מאין נובע בטחונם, ענו ואמרו: פשוט שכך

שמצמיד עצמו למהלך זה, מוכרח הדבר שהכל יסתדר לו באופן מושלם ביותר. אין אפילו פרט אחד בחייו שיוכל לומר עליו: מה לעשות? אין הכל הולך כפי שרוצים... צריך להשלים עם זה שכך הם החיים....

לא, לא, העולם מושלם באופן שאין שלימות יותר ממנה, וכדי לחיות בעולם מושלם זה, צריך האדם להכניס את עצמו לאותו עולם, וזאת על-ידי שייצמד למהלך התורה. ולכן אם יחדיר האדם במוחו ולבו את שבע המחשבות שמנה רבינו המחבר ויבוא מזה לידי התפעלות שמקורה באמונה איתנה, מוכרח הדבר שהכל יסתדר לו לפי צרכו.

מה שנדמה לנו שהעולם לא נועד לכך, אלא נועד לשרוד בו את שנות חייו המועטות עד שנעבור לעולם שכולו טוב, הוא רק מפני שאין אנו מאמינים שאפשר לחיות בעולם מושלם, וזאת מפני שלא התרגלנו לחיות באופן כזה, ומפני שכמעט ולא הרגשנו את ההרגשה האמיתית של הבטחון.

סילוק המחשבות החולות

עכ"פ נמצאנו למדים שאם האדם רואה שעדיין לא זכה להרגשה הנפלאה של הבטחון, או שעדיין לא נחלץ ממצוקתו, אלא עדיין הוא מסובך ועדיין הוא שרוי בצער, יש לו להבין מזה שעדיין יש לו מה לעבור כדי להביא שמים לארץ. ובשביל זה יש לפתוח את מה שיש לו בפנים, עליו לומר בפה מלא מה הוא מרגיש ומה חושב על הקב"ה, ואז יוכל למצוא להם תשובות.

האדם חושש לומר בפה מלא שהוא מרגיש: למה דווקא אני? וכי חברי טוב

ומעכשיו זקוק הוא להתפעלות של אמונה שתעלה במדרגתה על ההתפעלות שהיתה לו מדברי הרופא.

הוא עומד ושואל: הן אני לומד שער הבטחון, מדוע נעשיתי שבור כל-כך מדברי הרופא? והתשובה היא: כעת נקלעת למצב שגרם לך להתפעל יותר ממה שהאמונה גרמה לך להתפעל עד כה, ולכן תצטרך עכשיו לחזור ולשנן את מחשבות האמונה, כדי שתזכה להתפעלות חדשה שתהיה חזקה יותר מאותה התפעלות שהתפעלת מן המצב החדש.

כך הם פני הדברים: תמיד, במשך כל ימות חיי האדם, ייקלע למצבים שיעוררו את התפעלותו יותר מבתחילה, והכל כדי שיוכרח לחזק את אמונתו באופן שתגרום לו להתפעלות יותר חזקה מבתחילה. ואמנם ככל שינקפו הימים יהיה לו יותר קל לחזק את האמונה באופן שתביא אותו לידי התפעלות יותר חזקה, כי יאמר לעצמו: אם האמונה עמדה לי מאה פעמים, בוודאי תעמוד לי גם עכשיו, ובוודאי לא יעזבני הקב"ה.

וכאמור, לזה ירד האדם לעולם, להאיר את הארץ ולברוא עולמות חדשים, עולמות של אמונה ובטחון.

שער הכניסה לעולם המושלם

ישאל מי שישאל: סוף דבר, אין נראה לי שאפשר להגיע תמיד להרגשה כזו... בל נרמה את עצמנו, וכי תמיד מגיע האדם לידי הרגשה זו?! יותר נראה שמתחזקים וממשיכים הלאה...

על כן נוסיף ונאמר: הקב"ה ברא את העולם על-פי מהלך הכתוב בתורה, ומי

חושבים בלבם וחוששים להוציא בפה. בתחילה מדייק ה"תפארת שלמה" בלשון "סבלות מצרים", מה נשתנה מכל מקום שנקטה התורה לשון "עבודה קשה". וכתב לבאר בקדשו, שבני ישראל נחננו בתכונת הסבלנות. סבלנות אין פירושה "יכולת נפשית להמתין זמן רב", אלא פירושה יכולת נפשית לסבול את הצרה ולהשאר בשמחה ובטוב לבב. וראיה לדבר, שהרי בהיותם נרדים במצרים על-ידי עבדי פרעה לא התרעמו כלל אע"פ שהיו צריכים להתרעם על-פי סברא.

אם בעיניו הוא טוב, גם לנו ביושר

וזה לשון ה"תפארת שלמה": הנראה לי בזה כי התורה מלמדת אותנו עיקר ענין הסגולה אשר בעבודה יצאו ממצרים, והוא בהיות עם בני ישראל זרע יעקב בחירו עם קדוש, גם בהיותם במצרים תחת כור הברזל ויעבידו מצרים אותם בכל עבודה קשה, בכל זה נאמנה את א-ל רוחם ולא הרעו בלבבם לאמור: "למה זה אנחנו בני ישראל עניים ומרודים יותר מכל שארי האומות להיות נרדים בעבודת הפרך? וכי מפני שאנחנו מיוחסים לבני אבותינו הקדושים אנו נשתעבד למצרים הפחותים והשפלים?!", אך בכל העת ההיא קבלו הכל באהבה וסבלו עליהם גזירת הקב"ה, כי אם בעיניו הוא טוב, גם לנו ביושר.

וזהו שאמר "ויצא משה אל אחיו וירא בסבלותם", וכי הוא לבדו ראה? ! אך הכוונה בזה כי משה רבינו ע"ה ראה ברוח הקודש מידת הסבלנות של בני ישראל כי נתנו שכמם לקבל הכל באהבה בגזירת השי"ת, וזהו 'וירא', הסתכל היטב בסבלותם, כי לא

ממני?! למה דווקא אני צריך כל-כך להתייטר? מה רציתי בסך הכל? הלא רציתי לשבת על התורה ועל העבודה ולהיות יהודי שלם! וכי בשביל כך מגיע לי להסתבך בדברים כאלו שמשבשים לי את כל חיי?!

לא! אמור את כל זה בפה מלא, הניחו על השולחן, ואז תוכל למצוא מתוך דברי החובת הלבבות מה הן התשובות הנכונות לכל אותן מחשבות וירווח לך. דומה הדבר למי שסוגית הגמרא אינה מובנת לו דיה, שכל עוד לא יוציא בפה מלא מה קשה לו, לא יוכל למצוא את התשובה לקושייתו, והסוגיא תישאר בלתי פתורה.

אין אנו קולטים עד כמה אנו לא מבררים את הדברים המעיקים עלינו לאשורן. והרי כל זמן שאנו לא מסירים את המחשבות החולות שקנו שביטה בלבנו, לא יועיל מה שנשנן את המחשבות הכתובות בחובת הלבבות, כי המחשבות החולות יחצצו בין אותן מחשבות לבין המצב שנקלענו בו, וממילא לא יתחברו שמים וארץ. במוחנו אמנם יצופו המחשבות האמיתיות, אך מתחתיהן יהיו חרוטות בנפשנו המחשבות החולות, ואם כן לא יהיה חיבור אמיתי בין שמים וארץ וממילא לא תצא שום תולדה ואף המצב החיצוני לא יוכל להשתנות.

בני ישראל זכו לגאולה בזכות

הסבלנות

בספה"ק "תפארת שלמה" פרשת וארא על הפסוק "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים", כתב דברים נפלאים שכדאי לנו מאוד להכניסם באמתחתנו, כי בתוך דבריו הוא מדבר ממש בשפה שבני אדם

ישראל בתוך העבודות, היא זו שנוקפת לזכותם להגאל ממצרים, כי רק כשהאדם מחבר שמים וארץ, רק אז באה הגאולה בנפשו פנימה, וכשבאה הגאולה בנפשו פנימה, ממילא הוא נגאל מצרתו גם באופן חיצוני.

סבלון אחד עושה יותר מכמה

תפילות

עוד יש להביא מדברי ה'חתם סופר' (דרשות חת"ס ח"א קפה, ג) שכאשר יעקב אבינו ע"ה ראה שהוא נרדף על-ידי עשו ולכן ואמר "קטונתי מכל החסדים ומכל האמת", לא אמר זאת מתוך צער וכאב, אלא מתוך שמחה עצומה. ובלשונו: "לא מצינו שתפס השק להתאבל", וזאת מפני שהאמין שהוא נמצא בידי של הקב"ה ושם כן הוא עושה עמו, בוודאי טוב הוא בעבורו, ואם כן מה לו להתאבל.

ושם בהמשך דבריו, כותב ה'חתם סופר' את הלשון הידועה "סבלון אחד עושה יותר מכמה תפילות", כלומר: כשהאדם סובל את צרתו מפני שמבין שאם הקב"ה הביאה עליו, כך הוא טוב בעבורו, הוא פועל לשנות את מצבו לטובה יותר מכמה תפילות. וטעם הדבר כמו שנתבאר, כי על-ידי הסבלון מחבר האדם שמים וארץ וממילא מוציא תולדה שהיא אור גדול בנפשו המהפך הכל לטובה.

חיוזק ההכרה על-ידי מקרים שנודע

חשבונם לאחר זמן

עוד יש להוסיף בענין מה שאמרנו שהקב"ה מכניס את האדם למצבים שונים אשר כל אחד מהם הוא חידוש בפני עצמו

הוקשה בעיניהם כלום על השי"ת, ולכך זכו לגאולה.

הנה כי כן, נמצא לו האדם בערות מצרים, הוא מתייגע ומתייסר, אך הוא סובל את המצב ואומר לעצמו: "טוב לי כך, אם בעיניו הוא טוב, גם לי הוא ביושר", זה מה שיגאל אותו מצרתו...

אפילו הוא נוטל את נפשך

ממשיך ה'תפארת שלמה': "כי כן נכון להיות האדם מאמין בה' בכל דרכיו ומקריו, וכשם שמברכין על הטובה כך מברכין על הרעה. אף אם ישיגוהו פגעי הזמן חלילה ורבו עליו המטרדיים ומבטלין אותו מעבודתו ולימודו, ולחבירו הגרוע ממנו, לו עושר ונכסים ומנוחה, אולי ירע לבבו לאמר: למה זה ה' תרדפני באפך חינם, ולרעי הפחות ממני, נתת כל טוב, הלא טוב היה לך להעניק לי מטובך כאשר כל כוונתי לשבת בבית ה' באהלי תורה, ואלה הסיבות מבטלים אותי חינם.

כי לא כן הדבר, כי עמקו מחשבות ה' לא יבינם כל יושבי תבל, כי אולי רצון השי"ת לנסותו אם יהרהר אחריו. אך זה ענין עבודת להשי"ת להאיר מתוך חשיכה את לבבו הזך לשמים כמו שאמרנו 'בכל נפשך אפילו הוא נוטל את נפשך', נפש הוא לשון רצון כמו שכתוב 'אם יש את נפשכם', ואמר הכתוב אפילו הוא נוטל את נפשך, פירוש רצונך, שנוטל ממך הרצון להשי"ת על-ידי טרדת הפרנסה וכיוצא, אעפ"כ ואהבת וגו', ואל יקשה בעיניך על השי"ת.

ומפטיר ה'תפארת שלמה" שזהו פירוש הכתוב "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים", הסבלנות שהיתה להם לבני

תותר בו רושם אשר יועיל לו לכשייקלע הוא למצב קשה.

מעשה בוקנה שסיבת מותה הטראגי נודעה לאחר המישים וחמש שנה

ובכן, נסיים בסיפור מן הסוג זה שנתפרסם זה עתה. הסיפור התחיל לפני חמישים וחמש שנה, וסופו הטוב נודע רק עתה לפני חדשים ספורים. בעל המעשה, אשר מספר בעצמו דברים כהווייתן, הוא **הרב שמעון ראסל** הי"ו תושב ארה"ק יליד אנגליה.

היה זה בהיותו בן תשע. הוא יצא אז עם זקנתו, אם אמו, לטייל ברחוב, לא לפני שהוריו הזהירוהו להחזיק בידה היטב. הם הזהירוהו על כך מפני שרצו שהוא לא ילך לאיבוד, אך הוא חשב לתומו שהזהירוהו על כך מפני שרצו שהוא ישמור על הסבתא.

טיילו להם הנכד והסבתא כשהם מחזיקים זה בידה של זו, עד ש... פתאום עזבה הסבתא לרגע אחד את ידו של הילד, פנתה לעבר הכביש המהיר ללא שום סיבה הנראית לעין, והתחילה לחצות את הכביש לבדה. לפתע הגיעה מכונית במהירות מן הצד, התנגשה בה, והיא נספתה במקום.

הילד עמד והסתכל איך כל אנשי ההצלה מטפלים בסבתו, אך אף אחד לא שם לבו אליו. בטוחים היו כולם שהוא אחד מאלו שבאו לספק את סקרנותם. אף אחד לא קישר בינו לבין הזקנה שנמחצה על הכביש. רק כשהמקום התפנה לגמרי וראו אותו עומד לבדו, ניגשו לשאול אליו מי הוא, ואז נתברר שהוא נכד הזקנה ושהוא התלווה לה אל מותה.

כדי שימשיך על עצמו כל פעם אורות חדשים, שאם אמנם פעמים הרבה לא ייודע לאדם לעולם מדוע נקלע לאותם מצבים, פעמים הרבה ייודע לו, אולי לאחר שנים הרבה, מדוע נקלע אליהם.

ואחת מן הסיבות שהקב"ה עושה כן היא, כדי שבעבור חמישים שנה כאשר ימצא את עצמו במצב נוסף שעשוי לערער את שלוותו, יוכל לומר לעצמו: כפי שלפני חמישים שנה נקלעתי למצב קשה ולאחר זמן נתברר לי החשבון, אף עכשיו במה שפקד אותי כעת, בוודאי יש לו חשבון מדויק.

כך הקב"ה עוזר לנו ללמוד תורה, כך הקב"ה עוזר לנו לחזק את ההכרה בלבנו שהוא מנהל את העולם, ושכלל דבר, קטן כגדול, שפוקד אותנו, יש חשבון מדויק.

ויותר מזה, **לפעמים זהו המפתח שגורם לאדם להתפעל ממחשבות האמונה כדי שיתירו רושם בנפשו.** קודם שרואה האדם מה היה החשבון, הוא רק מחזק את עצמו: "כפי הנראה כך נגזר מן השמים, למה אני לא יודע, אבל כיון שכך נגזר, מקבל אני גזירת שמים באהבה". אך **כיון שהוא רואה פעם, פעמיים ושלוש מה היה החשבון, מדוע הכניסו הקב"ה לאותו מצב, מתפעלת נפשו ומתחזקת ההכרה בלבו שהוא בידיו של הקב"ה אשר עושה הכל אך ורק לטובתו, וממילא כשייקלע שוב למצב כזה, כבר יהיה חזק באמונתו.**

ולא רק כשרואה זאת אצל עצמו, אלא אפילו הוא שומע סיפורים כעין אלה על אחרים אשר נקלעו למצבים קשים ובסוף נתברר להם שהכל היה לטובתם, יכול האדם לבוא מזה לידי התפעלות והתפעלות זו

ר"ל. עוד נודע שהתלבט אז במשך תקופה ארוכה אם לספר לאמו (הסבתא) על דבר נישואיו עם הגויה או שלא לספר לה כדי שלא לצערה. יום אחד, היה זה באותו יום מר ונמהר, החליט להתעלם מחששיו ולהודיע לאמו בדיוק רב את מה שעשה. הוא התקשר לשאול היכן היא מתגוררת, וענו לו: לפני דקות אחדות אמך נפגעה על-ידי מכונית ושברה חיים לכל חי...

נורא ואיום! בזמנו לא הבין אף אחד מדוע קרה מה שקרה, מדוע התפרצה הסבתא לכביש, הלא צלולה היתה בדעתה ולא היה חסר לה כלום. כעת לאחר חמישים וחמש שנה נודע הדבר, כעת נודע שמן השמים סובבו שהסבתא לא תשמע את הבשורה הרעה על דבר נישואי בנה עם הגויה.

והנה בדרך הטבע לא היה שייך כמעט שכל זה יתגלה, שהרי האח עצמו כבר שבק חיים לפני כמה שנים. אלא שבערב ראש השנה דהאי שתא, יצא בנו של אותו אח למסע חיפושים אחרי שורשי המשפחה, ובמסגרתו יצר קשר עם אחיינו של בעל המעשה. כששאל אותו אחיינו בעל המעשה מה הוא זוכר מאביו, ענה שאינו זוכר ממנו הרבה, רק זוכר מה שאביו סיפר לו שרצה לספר לאמו שהתחתן עם גויה, וכשהתקשר לשאול על אודות מקום מגורה, אמרו לו שלפני דקות אחדות נספתה בתאונת דרכים.

הנה כי כן, זה מעשה אחד מיני אלפי אלפים שנעשים בכל יום, אלא שלפעמים הקב"ה רוצה שהחשבון יתגלה, ולפעמים אינו רוצה שיתגלה. אך מאלו שמתגלים ברצונו יתברך, יכולים לראות איך כל אסון שנעשה הוא בהשגחת הבורא יתברך, ולא

אף אחד לא חשב אז שצריך לקחת אותו לטיפול אצל איש מקצוע כדי לשחרר את ה'טראומה' הקשה שחווה, שהרי באותם ימים, לפני חמישים וחמש שנה, עולם הטיפול לא היה מוכר כל-כך. אי לכך, לקחווה בלי אומר ובלי דברים לבית דודו, שם נשאר עד תום השבעה, אז החזירו אותו לביתו וכביכול חזר לשגרת חייו.

האיש מספר שרק לאחר שנים הרבה, בהיותו כבר אברך בעל משפחה, התעוררה אצלו ה'טראומה' הקשה, ואז צפו בלבו הרגשות קשות מנשוא שמקורן בסברא המוטעית שחי אתה שנים רבות, כביכול סבתו מצאה את מותה בגלל שהוא עזב את ידה ולא שמר עליה.

מספר האיש שכבר אז סבור היה שנודע לו מדוע הביאו הקב"ה לידי כך, כי דווקא זה דחף אותו ללמוד היטב את תורת הנפש, ודווקא מפני שהוא עצמו נמצא היה באותו מקום ויצא ממנו, עלתה הבנתו בתורת הנפש יותר משאר בני אדם העוסקים בתורה זו, והודות לכך עלה בידו מאז ואילך לעזור לאנשים רבים מספור שסבלו ממצוקות נפשיות ולהעלותם על דרך המלך.

אולם לפני כמה חדשים, בערב ראש השנה דהאי שתא, זכה להבנה חדשה ונפלאה מדוע זימן לו הקב"ה מצב קשה כזה. המשפחה ידעה מכבר שלאמו יש אח אחד שעבר את תלאות המלחמה וניצל ממתלעות הנאצים ימ"ש, אך לא היה ידוע מה הוא עושה ומה עולה עכשיו בגורלו.

כעת נודע שמאז לפני יותר מחמשים וחמש שנה אחורנית כבר זנח אותו אח את דרך היהדות, ואפילו התחתן אז עם גויה

בהכרח להתפעלות שתגבר על ההתפעלות שהיתה לו מן המצב שבו נקלע.

כשהאדם לומד את סוגיית הבטחון ויחד עם כן שומע גם סיפורי אמונה והשגחה, אז נפשו מתפעלת ויוצאת התולדה הרצויה, ואם בר דעת הוא, הוא תופס את התולדה בשתי ידיו ומקיש ממנה לענין שאר המצבים שפוקדים אותו, וממילא הוא נעשה בעל בטחון אמיתי.

רק האסון עצמו, אלא גם מי שיעמוד אז מן הצד והאסון יותיר בו רושם, הכל הכל מתנהל על-ידי הקב"ה לפי חשבון מדויקדק היטב.

וכאמור, זהו הטעם שהצדיקים הכבירו כל-כך בגודל מעלת סיפור מעשיות הצדיקים וסיפורי אמונה והשגחה פרטית, כי מהלימוד הפשוט אין הדבר מוכרח שהאדם יבוא לידי התפעלות, והרי האדם זקוק

יום רביעי פרשת וישלח – ט"ז כסלו ה'תשפ"א

פתרון קשיי החיים על-ידי חיבור שם הוי"ה עם שם א-להים

מעשה אבות סימן לבנים

כשיעקב אבינו ע"ה ביקש לחזור לארץ ישראל וירא היה מעשו שביקש להרגו, התקין עצמו לשלשה דברים: לדורון, לתפילה ולמלחמה. וכתב הרמב"ן בענין זה בתחילת הפרשה: יש בה רמז לדורות, כי כל אשר אירע לאבינו עם עשו אחיו, יארע לנו תמיד עם בני עשו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק, שנזמין עצמנו לשלושת הדברים שהזמין הוא את עצמו, לתפילה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה, לברוח ולהנצל.

לימדנו הרמב"ן שהיות שהתורה אינה סיפורי דברים בעלמא, אלא כל מה שכתוב בתורה הוא כדי ללמדנו איך להתנהג בכל דרכי החיים, מוכרח הדבר שגם כאן ביקשה התורה ללמדנו שכל יהודי באשר הוא, מאז ועד ימינו אנו, יהיו לו לעתים אנשים רעים שישנאוהו וילינו עליו, והוא יצטרך להזמין עצמו לאותם שלושה דברים: לדורון, לתפילה ולמלחמה.

השתדלות עם תפילה

הנהגה לכאורה טעם הדבר הוא משום שהאדם צריך לנקוט תמיד בתרתי, בהשתדלות ובתפילה, וכמו שלענין ההצלחה בתורה אמרו חז"ל (גדה ע, ב) ירבה בישיבה ויבקש ממי שהחכמה שלו, וכן

לענין הצלחת הפרנסה אמרו (שם) ירבה בסחורה ויבקש ממי שהעושר שלו, כמו כן בענין זה מחויב האדם לנקוט בתרתי, מצד אחד לעסוק בהשתדלות, דהיינו לחפש דרכים איך להנצל מן הסכנה, ומצד שני להתפלל אל הקב"ה.

ועל זה לימדה אותנו התורה שמצד ההשתדלות יש שני דרכים, דורון ומלחמה, והיינו שאם ירדוף אותו אחד לרצחו נפש, או לקחת את ממונו, או אפילו אם ירדוף אותו רק להעליבו, תחילה לכל יעשה כל טעדיקי בשביל להשלים אתו, וזאת כדי שלא יזדקק להלחם עמו, כי במלחמה כמו במלחמה שני הצדדים מפסידים, ואם לא יועיל, רק אז יילחם עמו.

והיה הוי"ה לי לא-להים

אולם האמת היא שיש בזה עומק יותר גדול, והוא שרצון הקב"ה שכאשר האדם נקלע למצב קשה שמקורו בשרו של עשו הרוצה להרע לו, יעבוד עבודה הן בשם א-להים והן בשם הוי"ה, והיינו שיפעל הן בדרך הטבע והן בדרך שהיא מעל לטבע.

וכן הוא בספר "רמתיים צופים" בשם הרה"ק הרבי ר' בונים מפרשיסחא זיע"א שכך הוא מרומז בלשון הפסוקים (פרשת ויצא) "וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה א-

כהולך בדרך שקרית.

וכן אם רואה האדם שאחד רודף אותו להזיקו בגופו או בממונו, אם כי יתכן שיכניס את עצמו לעולם של שם הוי"ה ויתפלל אל הקב"ה שיעורר את לב פלוני למחול לו ולהפסיק לרדוף אחריו, מכל מקום לפי הכללים של העולם הגשמי שנקראים בשם 'א-להים' יש לו לנקוט בדרך של דורון וכו'.

פתירת קשיים על-ידי שם הוי"ה

ואולם דרך אחרת יש בשביל לפתור קשיים, והיא על-ידי שם הוי"ה, והיינו על-ידי שיתחבר האדם אל הקב"ה ויתבטל אליו ויתפלל אליו, כי אז יופתע לגלות איך באדם מן החוץ והסיר את הקיר, ואיך פלוני החליט כמו מעצמו למחול לו בלב שלם ולהפסיק לרדוף אחריו, ואיך השולחן שעמד לו בדרכו הוזז על-ידי אחרים הצדה, וכנהנה וכנהנה ייפתרו כל הקשיים שלו על-ידי הכניסה לעולם של שם הוי"ה.

שיתוף מידת הדין עם מידת הרחמים

אכן רצון הקב"ה הוא שנקוט בשתי הדרכים גם יחד, הן בשם הוי"ה והן בשם א-להים, ולכן סיפרה לנו התורה על יעקב אבינו ע"ה שהתקין עצמו בין לדורון ומלחמה ובין לתפילה.

וכך כתוב בספרים¹ שזהו הפירוש במה שאמרו חז"ל "בתחילה עלה במחשבה לברוא את העולם במידת הדין, ראה שאין העולם מתקיים, שיתף עמו מידת הרחמים". בתחילה רצה הקב"ה שהכל יתנהל על-פי

להים עמדי וגו' ושבתי בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לא-להים". יעקב אבינו ע"ה הבין שעליו לחבר במצבו הקשה את שם הוי"ה עם שם א-להים, וזאת על-ידי שיתקין עצמו באופן הנכון לדורון, לתפילה ולמלחמה.

וכן איתא מהארז"ל (שער הפסוקים סי' לב) שכך הוא מרומזו בלשון הפסוק "ויעבור את מעבר יפק". יבק הוא גמטריה קי"ב, שהוא כמספר שם הוי"ה יחד עם שם א-להים, לרמז לנו שחיבר אז שם הוי"ה עם שם א-להים.

פתירת קשיים על-ידי שם א-להים

וביאור הדבר, כי שם א-להים מרמז לאלוקות שבתוך הטבע, וכפי הידוע שהטבע הוא בגמטריה א-להים, והיינו כל הכללים הטבעיים שהעולם הגשמי פועל על פיהם. ולמשל, אם רוצים אנו להעביר שולחן ממקום למקום ועל כן תופסים אותו בידיים ומעבירים אותו, או אם רוצים אנו להסיר קיר אבן ועל כן לוקחים גרזן ושוברים אותו, וכן הלאה, אין מהלך זה מהלך של שקר, שהרי ישנם כללים טבעיים בהנהגת העולם המרומזים בשם 'א-להים', ולפי אותם כללים יש לפעול באופן זה כדי להסיר מוקשים.

וכמו כן אם רוצה האדם להכניס את בנו לישיבה מסוימת אשר יודע הוא שהיא המתאימה לו ביותר, ורואה שאין חפצים להכניסו, אם הוא הולך לדבר עם אדם מסוים בעל השפעה ולבקש ממנו שיפעל בשביל בנו שיכניסוהו לאותה ישיבה, אין הוא נחשב

¹ ראה 'תניא' שער היחוד והאמונה פרקים ה – ו.

להשפיע עליו באמצעות הדורון שיפסיק לרדוף אותו, שהרי כבר אפשר שהרודף הוא עשיר כקורת ודורון פשוט של כמה אלפי דולרים לא ידבר אליו, אלא הוא זקוק לדורון אחר שיצצה אותו, וכן הלאה.

היות שכן, נמצא שכל מצב של התמודדות הוא מצב שונה לגמרי, ונמצא שכאשר האדם פועל על-פי דרכי הטבע באותו מצב שהוא נמצא וחוכר תוך כדי פעולתו שרק הקב"ה יכול להושיעו ולחלצו מן הצרה, הרי הוא מחבר אז את שם הוי"ה ושם א-להים באופן חדש שלא היה כדוגמתו לעולם ומביא על ידי כן את העולם לידי תיקון, והרי זה ממש כאילו הוצרך לנסוע למקום מרוחק שלא היה שם מעודו בשביל להעלות משם ניצוצות.

וזו היא הסיבה שהאדם נאלץ במשך שנות חייו לעבור בכל מיני מצבים של התמודדות, פעם אם אדם פלוני, פעם אם אדם אלמוני...

הן כבר בטוח היה שאין לו כבר שום חיכוך עם אנשים, והנה לפתע נקלע למחלוקת חדשה אשר הוא עצמו אינו יודע איך נקלע אליה...

אכן כן, הבה ונראה איך עכשיו תתמודד עם צרתך, והיה אם תתמודד גם עכשיו על-ידי שתחבר שם הוי"ה עם שם א-להים, דהיינו על-ידי שתפעל בדרך הטבע ותזכור תוך כדי שהכוח להושיע נמצא אך ורק בידי הקב"ה, תעשה חיבור חדש ותעלה ניצוצות חדשים לשורשם.

השתדלות לבריה היא כגוף בלי

נשמה

ומעתה מובן היטב מדוע צריך האדם גם להשתדל על-פי טבע, כי אילו היה האדם

הטבע בלבד, ושם יהיה לו לאדם איזה קושי יוכל לפתור אותו רק על-פי כללי הטבע. וכיון שראה שאין העולם מתקיים כך (וכפי שאנו יכולים לראות איך פעמים הרבה אין שום פתרון על-פי טבע, ועוד זאת פעמים הרבה גם מה שנראה כפתרון אינו מביא את התוצאות הרצויות, וכפי שיעקב אבינו עצמו חשש שהדורון והמלחמה לא יועילו לו), שיתף עמו מידת הרחמים, והיינו שנתן הכוח לאדם להכניס את עצמו לעולם של שם הוי"ה כדי שייפתרו לו כל קשייו למעלה מדרך הטבע.

תיקון העולם על-ידי חיבור שני

השמות

ובטעם הדבר שצריך לנקוט בשתי הדרכים ולא די לו לאדם לפעול בשם הוי"ה בלבד, כי הנה ידוע מה שאמרו הצדיקים שלפעמים הקב"ה מכריח את האדם להרחיק נדוד לאיזה מקום נידח, וכגון מי שפקד אותי חולי מסוים ולדברי הרופאים לא ישיג רפואה על-פי טבע אלא אם כן ירחיק למקום פלוני שם נמצאת הרפואה או הרופא שיוכל לרפאותו, כל זה מפני שרצון הקב"ה שיבוא לאותו מקום ויברך שם על כוס מים ועל ידי זה יעלה את הניצוצות הקדושים הטמונים שם. וכבר אמר אחד מן הצדיקים שלפעמים מכריחים את הצדיק לנסוע עם כל המסתופפים בצלו לעיר מרוחקת, הכל מפני שהמשמש צריך להיות שם ולהעלות שם ניצוצות השייכים לו.

כדומה לזה ממש, כל פעם שהאדם נקלע למצב מסוים והוא צריך לחשוב איך להתמודד עם אותו מצב, ולמשל אם הוא רואה שאחד רודף אותו, הלא הוא צריך לחשב היטב איך

באשר יעשה חיבור בין הוי"ה לא-להים ומחיבור זה תצא התולדה וישועה קרובה לבוא.

עינים להם ולא יראו

הנה בספה"ק "סור מרע ועשה טוב" להרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זיע"א כתב: תאמין לי כי בחכמה הטבעית בודאי הם סומים (ויכולים לראות זאת בחוש, בייחוד עכשיו בתקופת הקורונה, כאשר הרופאים עצמם מודים בקולם שאינם רואים כלום), ובעינינו ראינו פליאות רבות מן מעשה השם, כי הטבעית שרשה מן שם אלהי"ם בגימטריא הטב"ע, והוא הכס"א להוי"ה, וישראל חלק הוי"ה עמו אם מתרפא מן חיבור תריץ שמהן אלין כלל ופרט (אם מתרפא על-ידי חיבור שני השמות, וזאת על-ידי שבולע תרופה ואומר יהיה רצון שיהיה עסק זה לי לרפואה), אזי רפואתו רפואה, אבל אם מתרפא בטבע לבד בשם אלהי"ם ח"ו כשאינו מחובר לשם הוי"ה ברוך הוא להיות ממתיקו, אזי ח"ו גובר מחמת הרפואה הדינים האחוזים בשם אלהי"ם.

הוי אומר: מצד אחד אין האדם יכול להתרפא על-ידי הרפואות הטבעיות בלבד, כי בזה יחזק את הדינים האחוזים בשם א-להים, ומצד שני אינו יכול להתרפא על-ידי שם הוי"ה בלבד כי רצון הקב"ה שישתדל על-פי הטבע. לכן צריך הוא האדם לחבר את שני השמות זה עם זה, דהיינו ליקח רפואה טבעית, ותוך כדי לקיחתה להזכיר לעצמו שהיא כגוף בלא נשמה ושרק הקב"ה יכול להכניס בה נשמה, ומתוך זה יתפלל להקב"ה, כי אז כאשר יבלע את התרופה, יהיו בה שני חלקים, הנשמה שהיא החלק

פונה מיד להקב"ה ולא היה עושה שום השתדלות על-פי טבע, לא היה מעלה את העולם ולא היה מקרבו לידי תיקון, אבל עכשיו שהוא מתבונן בדרכי הטבע הנכונות לאותו מצב שבו הוא שרוי ואומר: "יודע אני שגם אם אפעל על פיהן, זקוק אני לישועת ה', כי אלמלא יכניס בהן הקב"ה נשמה, לא יהיה בהן שום תוחלת", הרי הוא מכניס בזה את השם הוי"ה לתוך דרכי הטבע באופן חדש שלא היה כמוהו מעולם, ובזה הוא מתקן את העולם.

הגעו עצמכם! הלא אמרו חז"ל (נדה לא, א) שיש שלושה שותפים באדם והקב"ה הוא זה שמכניס את הנשמה, הנעלה בדעתנו שמאחר שהנשמה היא עיקר האדם ובלי הנשמה יהיה גוף האדם כאבן דוממת, שמפני כך לא נעשה את חלקינו אלא נשליך הכל על הקב"ה! ? פשוט שעלינו לעשות את חלקינו ולזכור תוך כדי שהקב"ה הוא זה שמכניס את הנשמה. אף כאן, עלינו לעשות את ההשתדלות על-פי דרכי הטבע, אך תוך כדי עלינו לזכור שהקב"ה הוא זה שמכניס את הנשמה, ובלי הנשמה, לא יהיה שום ערך לכל פעולותינו.

ובתוספת ביאור: כאשר האדם הסתבך למשל עם הבנק והוא מתחיל לחשב מחשבות מה יועיל לו על-פי דרכי הטבע לצאת מן הסבך, הרי הוא בעצם מברר בזה אלוקות, שהרי הוא מברר מה הן הדרכים שהטביע הקב"ה בעולם שהעולם יתנהל על פיהן. אכן אע"פ שהוא מברר בזה אלוקות, אם יסתפק בזאת, תהיה פעולתו כגוף בלי נשמה. רק אם יתחזק באמונה שהישועה תלויה בהקב"ה לבדו ויפנה אליו בתפילה ובתחנונים, רק אז יכניס נשמה בפעולותיו

מתחבטים בו. הנה ישנו בן אדם שמשתדל לפרנסתו כדרך העולם, אך רואה שאינו משתכר דיו ושמשכורתו אינה בכדי הוצאותיו. על כן רוצה הוא להוסיף עוד עבודה צדדית בסוף היום, כדי להשתכר עוד, ונפשו בשאלתו אם נכון הדבר אם לאו, האם ראוי לו שבזמנו הפנוי יעסוק בתורה, או שמא צריך הוא להוסיף עוד צינור לפרנסה שהרי הקב"ה אין רצונו לפרנס את האדם בדרך נס, כי אם בדרך הטבע.

התשובה כי אילו מפני כך, בוודאי לא היה צריך להוסיף עוד צינור לקבלת הפרנסה, כי הגם שרצונו של הקב"ה שהאדם יקבל את פרנסתו בדרך הטבע, מכל מקום אין הוא זקוק שהאדם יעזור לו בכך, כי אלפי דרכים לו להביא לאדם את פרנסתו בדרך הטבע גם בלי שינקוף האדם את אצבעו, והרי יכול להביא לו את פרנסה על-ידי צוואה או ירושה וכדו' וכהנה בלי סוף דרכים, וכפי שנעשים מעשים כאלה בכל יום ובכל שעה.

אלא מאי, הסיבה שהקב"ה רוצה שהאדם ישתדל בדרכי הטבע הוא מפני שעל ידי זה הוא מעורר את השם א-להים ורק כך יכול שם הוי"ה לשרות בו. ומעתה **כל עוד האדם עושה את סדר ההשתדלות כפי המוטל עליו על-פי רצון ה', בדומה ליעקב אבינו ע"ה שהוצרך לפעול בדורון ובמלחמה, אזי הוא באמת מעורר בזה את השם א-להים ומכשיר את עצמו שיחול בו השם הוי"ה. אבל אם הוא כבר עושה את ההשתדלות שלו לפי סדר העולם, ולמשל אם סדר העולם הוא לעבוד מתשע בבוקר עד ארבע בצהריים והוא כבר עובד במשך כל אותן שעות, הלא הוא כבר מעורר בזה**

המרפא, והגוף שהוא הכלי שמחזיק את הנשמה.

הן ידוע שהתרופות עצמם כשיוצרים אותם מרכיבים אותם משני חלקים, החלק האחד הוא החומר הפעיל והחלק השני הוא החלק העוֹטף את החלק הפעיל ומכשיר אותו להקלט בגוף. כעין זה ממש צריך האדם להתייחס אל כל תרופה שהוא בולע, שהתרופה הגשמית היא רק כלי שנועד לקבל את חלק הנשמה ולהכשיר אותו לרפא את הגוף.

שם א-להים ככסא לשם הוי"ה

וכפי שמבינים כל זה לגבי רפואה, נוכל להבין אותו גם לענין שאר מצבי התמודדות של האדם, וכגון כאשר רודפים אותו להזיקו. **עם כל פעולה טבעית שיעשה האדם, יחשוב לעצמו שהוא עושה אותה רק כדי ששם הוי"ה יוכל לשרות באותו מצב שנקלע אליו, כי אלמלא יפעל בשם א-להים, לא יוכל שם הוי"ה לשרות בו.**

וכן בענין השידוכים, הגם שעל האדם לזכור תמיד שמה' אשה לאיש, כמו שנאמר מה' יצא הדבר, וכמו שיכולים לראות כן בחוש, עם כל זה מחויב האדם גם לפעול על-פי דרכי הטבע, כי כדי ששם הוי"ה יוכל לשרות בזה העולם, הוא זקוק לשם א-להים שהוא הכסא שלו, וכשהאדם פועל על-פי הטבע ומקיים את המצוה של עסק פריה ורביה כפירוש מהרש"א שהכוונה לעסק השידוכים, הוא מאיר בזה את השם א-להים בעולם, וממילא יוכל לשרות בו השם הוי"ה.

השתדלות המעוררת שם א-להים

ומזה נרוויח להבין עוד דבר שרבים

הנהיצות להיות אנשים ישרים ונאמנים

הנה אמת נכון הדבר שאיננו יכולים להוציא משיעור זה להלכה למעשה לדידן אם להוסיף על עסק השתדלות הפרנסה או להפחית ממנו, שהרי במסגרת השיעור איננו יכולים לפסוק דינו של כל אחד ואחד לפי מצבו וענינו. **מכל מקום יכולים אנו להוציא מזה למה נחוץ לנו כל-כך להיות אנשים ישרים שמעמידים את עצמם לסדר הבריאה ואינם מקלקלים את השורה, עד שאפילו הגויים יאמרו עלינו: "אלו הם נזר הבריאה", וכן החברות שאנו עוסקים עמהם יאמרו עלינו: "אלו הם אנשים ישרים ונאמנים ומתאימים לסדר הבריאה".** כי באופן זה, **כאשר בכל מה שנעשה במשך היום נחשוב איך לעשותו לפי רצון הקב"ה, נעורר את השם א-להים בזה העולם באופן נפלא מאוד, ואז כשנוסיף לזכור שרק הקב"ה עושה ומעשה את הכל ולו התשועה, ישרה שם הוי"ה על כל מעשה ידינו והכל יבוא על מקומו בשלום.**

את השם א-להים והשם הוי"ה כבר יכול לשרות בו, ואם כן מה יתן לו ומה יוסיף לו במה שיוסיף להכין עוד ועוד כלים לקבלת השפע.

אמנם כן, כדי לדעת מהי ההשתדלות המוטלת על האדם כדי לעורר את השם א-להים, צריך לראות כל אחד לגופו של דבר, כמה הוא עובד, כמה הוא לומד וכן הלאה. אבל אל יעלה בדעתו שככל שיוסיף עוד ועוד כלים, כך יוכל לחול בו יותר משם הוי"ה, כי בוודאי אין הדבר כן, שהרי גם הפעילות על-פי הטבע צריך להיות בטל לא-להים ואם אינו בטל לא-להים אינו נעשה כסא לשם הוי"ה.

הן פשוט הדבר שיעקב אבינו ע"ה ניגש אל הדורון ואל המלחמה באותו ביטול ממש שהיה לו כשניגש אל התפילה. הוא ידע שרצון הקב"ה שינקוט בשלושת אלה, והבין שדווקא על-ידי כך ייעשה חיבור בין הוי"ה וא-להים ותבוא ישועתו.

האם ייתכן להקדים את ה'לפנים משורת הדין'?²

הוא נצרך להשגחה מיוחדת ושמירה כפולה שלא ייזק חלילה.

וזאת, משום שיהודי המתהלך בדרך הישר כפי המובא בהלכה ובפוסקים, אזי כאשר היצר הרע בא אליו ומפתה אותו לעבור עבירה בתואנה שזו מצוה, אזי עליו למשוך את היצר הרע אל בית המדרש, כמבואר בגמרא מסכת סוכה: "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש", ושם יבדוק אצל החכמים והסופרים מה טיבו של מעשה זה אם מצוה הוא או עבירה, וכך יתגבר על יצרו הרע לפי המבואר בספרי הפוסקים.

אולם, מי אשר בשם חסיד ייקרא, הוא נתון בסכנה גדולה עד מאוד ולא מועיל לו ולא די לו להימשך לבית המדרש, שכן גם כאשר יבוא לבית המדרש ויראה שאין זו כלל מצוה הדבר הזה שהיצר מפתה אותו, אזי יאמר לו היצר כי אכן אין זו הלכה בשולחן ערוך אבל על פי חסידות שזה 'לפנים משורת הדין' עליו לעשות דבר זה....

וזה היתה טעותו של קורח, שהוא היה נצר למשפחת חסידים כמובא בתרגום יונתן: בן קהת חסידא, בן לוי חסידא'... ולכך עלה בדעתו שעליו להתאמץ ולקבל על עצמו את עבודת הקרבנות לגודל תשוקתו בעבודת ה', ואף כי בהימשכו לבית המדרש ובהציצו בהלכה, רואה הוא כי עליו נאמר 'והזר הקרב

'חסידות' מהי?

ראשית יש לדעת כי לכאורה 'חסיד' היינו מי שעושה לפניו משורת הדין, ומשכך הדבר ברור כי החלק הראשון הוא ה'דין' דהיינו ההלכות המפורשות בשולחן ערוך, ורק לאחר שהאדם מיישר דרכו בפלס ההלכה על כל צעד ושעל, אז יכול הוא להתעטר ולהתגדל בדרגה הנשגבה של 'חסיד' העושה לפניו משורת הדין.

ואם כן, הדבר תמוה שלכאורה היתה צריך להיות כך ההוראה שאין לעסוק בשום מעשי וגינוני חסידות טרם מילא האדם כרסו בפוסקים ועושה כל דרכיו במשפט ההלכה כראוי, והרי בוודאי אין ההוראה כן, ואנו רואים מעשים בכל יום שיהודים נוהגים בדרכי החסידות אף כי אין דרכם סלולה לגמרי בכל ההלכות שבשולחן ערוך עד קצו של יו"ד, והדבר אומר דרשני.

שמרה נפשי כי חסיד אני

ה'אגרא דכלה' בפרשת קרח פותח בקושיא הידועה על מה שאמר דוד המלך: "שמרה נפשי כי חסיד אני", ולכאורה קשה, דממה נפשך, אם אכן חסיד הוא הרי החסידות היא ערובה עבורו לשמירה, ומה צריך לתפילה ובקשה מיוחדת?

ומתכן, דאדרבה, מכיוון שהוא חסיד

² שיעורים אלו נאמרו פרשת קרח ה'תשע"ח

ירצה לאכול מצות אחרות מפני "הקפדתו" ו"חסידותו", אז רח"ל עלול הוא להפסיד המצווה דאורייתא מחמת שטות, וזהו חסיד שוטה.

כמו כן ניתן להוסיף משל, מי שמקפיד מאוד שלא לשוחח אף מילה אחת עם התפילין, ואם חלילה יתרחש מקרה של פיקוח נפש, אם הוא גם אז יקפיד שלא להפסיק בעצמו כדי להזעיק את אנשי ההצלה, הרי הוא חסיד שוטה מהודר...

ואנו רואים בהמשך הפרשה, כי סופם היה שנפלו לבאר שחת, מכאן רואים גודל הסכנה של דרכים אלו שמגיעים לבור תחתיות רח"ל.

בכל דרך ושיטה יש מקום להיבשל חלילה

וכאן החובה עלינו להבהיר את הדבר, מהו שורש הדרך האמיתי של חסיד וחסידות, הרי כפי הנראה יש כאן באמת מהלך של התמקדות במנהגים, הליכות שונות, עיסוק סביב הצדיקים, ועניינים רבים שאינם מעיקרי העבודה של יהודי ואינו חלק מההלכות הפסוקות בשולחן ערוך.

אמנם, כי כאשר שומעים טענה זו מפי אנשי השוק המתנגדים לחסידות, אין כאן מקום לטענה כי בוודאי בכל דרך ושיטה בעבודת ה' יכול היצר לתפוס את האדם ולהכשילו, ואין זה מראה כלל כי חלילה יש טעות בדרך זה ממה שיש הנכשלים בה.

דוגמה לדבר, כפי המסופר על צדיק אחד שהיה עומד במזרח בית מדרשו וליבו היה מלא במחשבות של כבוד ופניות בעת התפילה, עד כי היה מוכרח לשנות מקומו

יומת', סבר כי אין זה אלא מצד הדין אבל מצד חסידות שזה 'לפנים משורת הדין' עליו להפוך עולמות ולשדד מערכות לקבל תפקיד זה.

וברגע שמשה רבינו מתייצב כנגדו ואינו מניח לו לעבוד עבודה, אין זה אלא 'מניעה' נוספת בדרכו לקיים 'מילי דחסידותא' בתשוקה ובהתלהבות עצומה, ולכן מפתה אותו היצר ללחום נגד המונעים אותו כי אדרבה הוא רוצה להיות חסיד, וככל שיימנע עצמו אין זה אלא שהוא מרפה מעבודתו בקודש של חסידות.

על כך היה דוד המלך בוכה ומתאנה, נואק ומבקש בתחנונים: 'שמרה נפשי כי חסיד אני'... שלא ייבוש ולא ייכשל חלילה בדבר שאינו רצוי על פי דין והיצר יפתהו לעשות כן מפני שהוא חסיד...

ובהמשך מוסיף ה'אגרא דכלה' לבאר כי זו גם היתה טענת דתן ואבירם בני ראובן, שהיו מזרעו של ראובן שהיה כידוע 'בעל תשובה', והרי על בעל תשובה כתב הרמב"ם שיש לו ללכת לגמרי בדרך הקיצוני כתשובת המשקל, ואם כן עליהם להרבות בעבודה ולהילחם בכל תוקף להגיע לעבודת הקרבנות הנישאה והרוממה, מפני חסידותם.

ובפסוק נכתב: "וייקהלו על משה ועל אהרן" - זו היתה טעותם המרה והנוראה שהם הלכו כנגד משה וכנגד רצון התורה בעקבות חסידותם כביכול, ומביא משל לכך, כמו מי שיקפיד שלא לאכול מצה ששהתה אף רגע כמימריה מחוץ לתנור, כשיטת הרא"ש, ואם פעם יארע לו שלא יהיו בידו מצות כאלו בליל הראשון של פסח, והוא לא

להיות 'חסיד' טרם קיימו את כל דברי השולחן ערוך בתכלית השלימות? ויש להסביר דבר זה בכמה אנפי.

א. צריך לדעת שיש מהלך מיוחד של 'חסידות' אף טרם קיימו את כל דברי השולחן ערוך הזה, והוא כפי שהביא הגה"צ החידו"ו ווייס שליט"א מאנטווערפן בספרו 'מילי דחסידותא' על דברי הרמב"ם שכתב בכללי המצוות אות ח', שיש מצוה להידבק בדרכיו: 'מה הוא רחום אף אתה רחום, מה הוא חנון אף אתה חנון' - וכאן מוסיף הרמב"ם מדלילה מה שלא נאמר בגמרא - "מה הוא חסיד אף אתה חסיד"...

ומבואר כאן, שכמו שיש ענין להידבק בדרכי ה' להיות 'רחום' ו'חנון' אף שאין אתה בטבע רחמני אלא שעליך לידבק בדרכיו ובמידותיו של הבורא, כך גם ישנה מידה של 'לפנים משורת הדין' שהקב"ה נוהג בה עם בריותיו, ועליך להידבק בה, ולשקול את כל דרכיך באופן של 'לפנים משורת הדין', כלומר שלא תעמיד את דרכיך על קו המשפט והדין גרידא... וכפי שאמרו: "לא נחרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה"... ולא הלכו לפנים משורת הדין.

כמו כן יש להוסיף את מה שכתב מרן החתם סופר זצ"ל בשו"ע או"ח סימן קצ"ז בתשובה להגה"ק בעל ה'ישמח משה' זיע"א, שאף כי אי אפשר להיות חסיד אם אינו עושה כל גופי תורה כדבעי, מכל מקום הרי אמרו במסכת יבמות: "כל האומר אין בי אלא תורה, אפילו תורה אין בו" - מכאן נראה, כי אי אפשר להיות ירא שמים אמיתי ויהודי בשלמות ללא תוספת זו של 'לפנים משורת הדין' בכל דרכיו.

ולדת לספסל השני, כאשר ראה שגם בספסל השני עדיין המחשבות טורדות אותו, עבר לשורה שלישית וכך ירד וירד עד שהגיע למערב בית המדרש, וגם זאת לא הועיל עד כי חשב בדעתו לצאת לגמרי מבית המדרש...

אזי התברר לו הדבר שהכל אינו אלא עצת היצר להפריעו מעבודת הבורא, ולמעשה אין שום נפק"מ היכן יעמוד ויכול הוא לעמוד שוב במקומו הראשון ב'מזרח'... כי אין שום סיבה לזנוח ולשנות מדרך בעבודת ה' בשל נסיון וקושי כלשהו כי הרבה דרכים ליצר להפריע את העם מסבלותיהם בעבודת ה' בכל דרך ושיטה שהיא.

אולם, שומה עלינו לדעת בעצמנו את מהות דרך החסידות, ולא דווקא מפני דע' מה שתשיב' לאחרים המקשים, אלא כדי לדעת בעצמנו את האמת הצרופה; מהו שורש דרך החסידות? ומהו הגבול האמיתי והחבל הדק שבין ה'דין' ובין ה'לפנים משורת הדין'?

במשנה נאמר כבר: "לא עם הארץ חסיד" שבוודאי מי שאינו יודע ואינו לומד ההלכות על בוריין אין במציאות שיכול להיות חסיד באמת, וכפי שידוע מה שמביא ה'אור החיים' הקדוש על "אם בחוקתי תלכו", באחד ממ"ב הפירושים, שהכוונה שצריך ללכת על פי תורה כדי להיות חסיד, כי עם הארץ יכול חלילה להיכשל בעבירות ממש בחשבו כי עושה הוא דבר מצוה בזה.

יש ענין להידבק בדרכיו - להיות 'חסיד'

ואם כן, כאן הבן שואל: כיצד ייתכן

לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם".

ולאחר מכן: "בא מיכה והעמידן על שלוש דכתיב (מיכה ו, ח) הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם ה' אלקיך", ועוד, "חזר ישעיהו והעמידן על שתיים"... ובסוף: "בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר (חבקוק ב, ד) וצדיק באמונתו יחיה".

וכבר עמדו הראשונים שם על ביאור הדבר, הרי בוודאי כל יהודי צריך לקיים כל התרי"ג מצוות, ומה הם אותם כמה דברים שהעמידו עליהן את עיקר הכל?

והביא בדרשות הר"ן, וכן הובא במהר"ל זי"ע, כי לכאורה הרי עדיף היה להזכיר את 'עשרת הדברות' כאן, שאלו המצוות העיקריות ולא שאר כל הדברים שאינם אלא עניינים סגוליים של דרכי המוסר ואינם חיוב על פי דין כלל, כמו 'דובר אמת בלבבו' וכפי שהובא שם המעשה ברב ספרא שלא רצה למכור הדבר אלא לפי המחיר שחשב עליו בעת קריאת שמע, וזה בוודאי אינו חיוב על פי דין?

אלא הכלל הוא, שהנזהר בעניינים מוסריים אלו זה מביא אותו וגורם לו להגיע לדרגה נשגבה של אהבת הבורא עד שבוודאי יקיים את כל התורה כולה, ולכן אלו הם עיקרי הדברים. לעומת שאר מצוות שאף כאשר אדם מקפיד מאוד על מצוה אחת אין זה מוכרח שהדבר יעורר אותו וירומם אותו לקיים את כל התורה, אבל דברים אלו מגביהים ומרוממים את נפש האדם ומביאים אותו לקיים כל התורה כולה.

דוגמה לדבר, עניין הטבילה במקוה. אף שזה גם דבר לכאורה צדדי ואינו חיוב על

כפי שאדם לובש ציצית אף שעדיין חסר לו השלימות של הלכות ציצית, וכן הוא שומר שבת ועושה כל מצוה כפי אשר ידו משגת, כך יש להידבק במידה זו של 'לפנים משורת הדין' ולהתחסד עם קונו בכל אשר יכול, אף שעדיין חסר לו בשלימות של קיום כל השולחן ערוך על כל פרטיה ודקדוקיה.

ובאמת, אי אפשר בשום אופן להיות יהודי, בפרט כיום ללא חלק זה של התחסדות לפנים משורת הדין, כי מי אשר הולך על החבל הדק של הדין ועושה רק מה שהוא מחויב על פי תורה ולא יותר, בזמן קצר ימצא עצמו נכשל בגופי תורה ומאבד את כל חמיותו בעבודת וביראת ה'.

כמו לדוגמה, מי אשר יחפש דווקא את גופי ההלכות של איסור הסתכלות באשה, מהו הסתכלות ומהו הבטה וכדומה, יכול רח"ל להתרגל לחיות עצמו כסוס כפרד אין הבין ויאבד את כל קדושתו בחסות אותו קיום הדין... ובוודאי אין לו אלא להתגבר על עצמו ולהוסיף את הלחלוחית של 'חסידות' על כל צעד ושעל בחייו כדי להיות ירא שמים אמתי ולעבוד באמת את קונו.

הנזהר בעניינים אלו של חסידות יבוא לקיים כל התורה

ב. ענין נוסף יש כפי דאיתא בסוף מסכת מכות לגבי תרי"ג מצוות, "בא דוד והעמידן על אחת עשרה: דכתיב (תהלים טו, א) מזמור לדוד, ה' מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשיך הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד נשבע להרע ולא ימיר כספו לא נתן בנשך ושוחד על נקי

ועולה בעבודת הקודש יותר ויותר ומגיע לקיום כל דברי התורה הזאת.

זחירות ב'לפנים משורת הדין' במטרה להתחזק ב'דין'

לסיכום נאמר כך, אם אכן הקדמת החלק השני של 'לפנים משורת הדין' לחלק הראשון של ה'דין', באה במטרה כדי לחזק בעצמו את החלק הראשון של ה'דין' אין בזה שום פגם, אדרבה כך נאה ויאה לו.

כמו מי שיקבל על עצמו לחזק אחרים בענין מסוים ולמסור להם שיעור תורה בענין זה, וכאשר יאמרו לו הבריות: 'ר' יהודי! קשוט עצמך תחילה ואחר כך קשוט אחרים...' הוא ישיב אותם כי כל מטרתו בקישוט האחרים אינה אלא כדי לקשט את עצמו ולהתחזק בעצמו בענין זה, הרי הדבר ברור כי טוב הוא עושה, שאין זה אלא לוקח את החלק השני למען החלק הראשון - כך גם במילי דחסידותא, כאשר עושים אותם כדי לחזק בהם ולהתחזק בעיקרי העבודה, אין זה אלא חיזוק לשלב הראשון של ה'דין' על ידי ה'לפנים משורת הדין', וזה דבר נפלא מאוד.

חלק נוסף יש בענין ויובא להלן, שכיום בזמנינו אי אפשר להתחזק בעבודת ה' אם הדבר הוא כמו 'ספר חוקים' ואינו נחקק בלב פנימה בגודל אהבה ותשוקה, לכן מן ההכרח להשקיע רבות בחלק הפנימי של ה'חסידות' - 'לפנים משורת הדין' שזה החקיקה בלב פנימה.

פי דין, ויש מקום לתמוה על מי שעושה 'טראסק' מעניין זה ומאידך הוא אינו נזהר חלילה בעבודת התורה והתפילה עצמה, אם כי בוודאי יש לגעור ולמנוע הנהגה כזו, אבל יש לדעת כי ההתעסקות בענין לכאורה 'שולי' זה של הטבילה וההיטהרות במקוה, הוא גדול מאוד ויכול לשנות לגמרי את כל המהות של האדם, כאשר הוא זוכה להרהורי תשובה בכל יום, וזה אשר בסופו של דבר יביא אותו לתורה ולתפילה ולכל המעשים טובים.

דוגמה נוספת, ההכנעה לצדיק. גם כאן יש מקום לחשוב למה עושים עסק גדול כזה מענין ההכנעה והביטול לצדיק, הרי יותר טוב להשקיע בעיקרי העבודה בלימוד וכו' - אך אם נתבונן, אדם הזוכה להכניע עצמו לצדיק אמת הרי הדבר הזה פועל בעצמו ובכל מהותו שינוי עצום לטובה שבכל ימיו יתהלך בהרהורי תשובה ויידע את קטנות עצמו מול עבודת הצדיקים וזה יעורר אותו להתחזק בכל אשר הוא עושה ולהתגבר כארי בעבודת ה' בכל עידן ועידן וכך יבוא לקיום כל התורה כולה.

או למשל, ענין החיזוק בידעת גודל שגב נשמת כל יהודי, שגם על כך יש מקום לחשוב למה יש להתבונן בדבר זה, והרי עדיף להתמקד כל אחד בעבודת הקודש שלו עצמו, אך אם אמנם אדם חושב ורואה את גודל יקרה של כל נשמת ישראל, הרי זה גורם לו עצמו לדעת גם את סוד קדושת נשמתו שלו, ואז בוודאי אף הוא מתחזק

ענין ההתלהבות במילי דחסידותא

אם נפשו של אדם איוותה באמת לענין מצד הקדושה או לאו, ע"י שהוא מודד את גודל חשקו לדבר זה לעומת עניינים אחרים שבקדושה שהם מיסודות היהדות; וה'בני יששכר' מפטיר על דבר זה: 'כך קיבלתי'... שזהו קבלה מרבותיו שרפי עליון.

וכאן המקום לשאול, אם כך הרי יש כאן לכאורה הוראה שאסור לאדם לעשות דבר מדרכי החסידות באופן שאין לו התלהבות כזו ממש בכל ענין שבקדושה, והרי בוודאי אין הדבר נוהג כך למעשה?

אלא יש לדעת, כי בעצם הדבר שאדם בוחן את עצמו ובודק היטב את מאזני דרכיו, הוא כבר משיג מעלה גדולה ונפלאה שהיא המסוגלת לשמרו מכל מכשול.

ובכל זאת תורה היא וללמוד אנו צריכים, שעדיין עלינו לדעת מהו אצלנו אבן הבוחן האמיתי במילי דחסידותא, שהרי בוודאי אין מקום לומר שלא לעסוק בעניינים שבחסידות אם נפשו משתוקקת ומתלהבת אליהם ביותר, לכן שומה עלינו לדעת מה יעשה ישראל בכגון דא.

הזהירות הנדרשת מיוהרא

והנה בראשונה יש להיזהר מענייני יוהרא, וכפי שמצאנו כבר בחז"ל מסכת ברכות שאמרו שחתן אל יימנע מלקרוא קריאת שמע בלילה הראשון של נישואיו אם יכול לבוא לידי יוהרא, והרי הדבר מבהיל מאוד על הרעיון, שמדובר כאן בסך הכל

יש לבחון את ההתלהבות לחסידות לעומת ההתלהבות בעיקרי התורה

ב'הגדה של פסח - ערבי פסחים' להגאון רבי עמרם בלום זצ"ל בעל ה'פתחי שערים' מספר על הרה"ק בעל ה'דברי חיים מצאנז זיע"א שעשה הכנה דרבה זמן רב, בלשונו המליצי - 'שבועות שתים שהם הרבה', להנחת תפילין של 'שימושא רבא' -] אלו תפילין מיוחדות העשויות לפי שיטה נוספת בראשונים שיש חסידים ואנשי מעשה גדולים בחכמת הקבלה המניחים אותם, ובסוף אחר כל ההכנה הגדולה שעשה, נמנע ה'דברי חיים' ולא הניחן.

טעם הדבר היה, כיוון שהרגיש בעצמו התלהבות גדולה מאוד להניחן, ועלה לו חשש שאין זה מגיע ממקור קדוש, והראיה שאינו מרגיש תשוקה גדולה כזו לתפילין של רש"י ור"ת, שגם בהן היה צריך להיות לו תשוקה גדולה כמי שעושה מצוה דאורייתא.

מכאן נראה יסוד גדול, שאדם יכול לבדוק בעצמו לפי גודל ההתלהבות שלו בענין של 'חסידות'. אם הוא יותר גדול מהתלהבותו בעניינים היסודיים מעיקר הדין, אזי יש לו לשקול היטב האם אכן הדבר נובע מצד הקדושה.

ענין זה מבואר גם כאן ב'אגרא דכלה' הנ"ל בפרשת קורח, לגבי מה שכתב שהתלהבותו של קורח לעבודת הקרבנות לא היתה מצד הקדושה, שזהו כור המבחן לדעת

בהקשר לכך מסופר [שיח שרפי קודש, עניינים שונים, קי"א] שהרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זיע"א בהיותו אברך צעיר לימים, יצא לקבל את פני קדשו של מרן הגרעק"א זצוק"ל בהגיעו לוורשה, והיה נדחף בין כל הקהל, והראו לגרעק"א עליו כי אברך זה הוא מהחסידים העוסקים בחסידות, מיד פנה אליו הגרעק"א ושאלו: 'מה הפשט 'איזהו חסיד המתחסד עם קונו'? - השיב לו הרה"ק רבי יחזקאל שהפשט הוא שהוא מתחסד רק בינו לבין קונו ואין שום בריה יודעת איתו עד מה, ועד כמה גדולה חסידותו ועבודתו בקודש, ונהנה הגרעק"א מאוד מתשובתו.

זהירות מ'חסידות' על השבון הזולת

ענין נוסף חמור מאוד יש כאשר עוסקים בענייני חסידות שיש מאוד להיזהר שלא יהיה הדבר באופן המזיק או המצער לזולת, וזה דבר חשוב ומורכב מאוד עד כי אין כמעט פסיעה אחת בחיים שאין שם מקום לטעות ולהיכשל ולעשות מילי דחסידות על חשבון הזולת, אם זה בבית או ברחוב בין הבריות.

דוגמה קטנה לדבר, בעת טיסה, לפעמים עולה הרצון לארגן מנין לתפילה שכידוע תפילה בציבור הוא ענין גדול מאוד, אך לפעמים הדבר מפריע וגורם למהומה ולבלבול בקרב שאר הנוסעים ואף יכול להיווצר מכך חילול ה' גדול, ויש לדעת כי גדולי הפוסקים פסקו שיש פטור של עוברי דרכים ואין חובה להתפלל בציבור בעת הטיסה.

אכן אם הדבר מתאפשר לארגן מנין באופן שאינו מפריע לנוסעים האחרים, מה טוב ומה נעים, אך ברוב האופנים אין

במעשה קטן של הימנעות מ'קריאת שמע' שאין כאן דבר בולט מאוד, ובכל זאת אם הדבר עלול להתפרש כענין של יוהרא ויביא את האדם לגאווה עליו להיזהר מאוד ממנו.

כבר הזכרנו פעם את מה שכתב מרן הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל ב'אגרות משה' בתשובה הנוגעת עבור מי שהתעסק בהענקת 'תעודת כשרות' למשקאות חריפים, וכותב לו שם מרן הגר"מ כי דבר גדול עד מאוד הוא עושה, שכן עד עתה אין השגחה טובה על זה ויש בזה כמה חששות, ומעיד שם מרן בעצמו כי הוא נמנע משתיית משקאות אלו, ורק בעת שהוא משתתף באירוע ברוב עם ומגישים שם משקאות אלו אזי הוא טועם מעט - כדי שלא ייכנס חלילה ליוהרא...

מכאן למדנו חומר האיסור של יוהרא, שאף במקום שהיה בו חשש ושאלה של כשרות חרג מרן פוסק הדור ממנהגו וטעם מעט כדי לצאת מחשש זה הגדול יותר - חשש יוהרא חלילא, ומובן שבמקום שיש חשש אמיתי בוודאי צריך לעשות שאלת חכם ואין מקום להקל ולהיכנס לחשש איסור, ורק הגר"מ שידע היטב את צדדי הספק ואת חומר הדבר הוא אשר היה יכול להתיר לעצמו ולטעום את השמקה בבוחנו כי איסור היוהרא יותר חמור במקרה כזה.

בכלל, ראינו גם בכל הדורות שחסידים ואנשי מעשה נהגו בגינוני חומרות יתירות בהשקט ובהצנע לכת, ונזהרו מאוד שלא יידעו הבריות מחומרותיהם, וכל מה שידעו על זהירותם המופלגה היה נודע בדרך אקראי ממש, כי הם ידעו היטב לשקול בפלס מעשם שלא לעסוק בענייני חסידות באופן הנראה לבריות ומביא חלילה לידי גאווה.

כלל ההרגשה שבלב גוברת על ההבנה שבמוח.

ולכך, אם נראה למשל אדם שממה מאוד להתפלל בצל רבו, ובדרכו לשם הוא רואה את רעהו העומד ומתפלל שמונה עשרה ועל פי הלכה אסור לעבור בארבע אמותיו, אם נראה את אותו חסיד שאינו עומד בניסיון, תרתי משמע, וחולף עובר בחופזה להתפלל עם רבו - אין זה חלילה מגיע מרוע לב, ובוודאי אין לנו לפגוע בו ולגזור בו בחזקה כי הוא 'חסיד שוטה', שכן יש כאן מקום להבין לרחשי ליבו שהוא מחובר מאוד וחקוק בנפשו בדביקות ברבו ולכן גברה אצלו הרגשת הלב על ידיעת ההלכה של האיסור לעבור כנגד המתפלל.

שמענו מיהודי חסיד בא בשנים, שעשה חשבון בנפשו ונזכר שפעם אחת היה לו ניסיון, בעת שאביו, שלא היה מעדת החסידים, ביקש ממנו ללוות אותו בשבת קודש, והיה לו ניסיון גדול כי אם ילך ללוות את אביו, הוא עלול להפסיד את התפילה בבית החסידים ויהיה עליו להתפלל תפילת שבת קודש בבית הכנסת הכללי דשם.

כיום, לאחר שנים עומד הוא נדהם בעצמו ומשתומם כיצד יכול היה כלל להסתפק בדבר, וכי איך עלה כלל בדעתו להניח מצוה דאורייתא של 'כיבוד אב' עבור הענין של 'חסידישע דאווענען' - תפילה בצוותא עם החסידים, שאף שזה ענין גדול ונורא מאוד בכל זאת הרי אין כאן כלל מקום לספק ש'מצוה דאורייתא' של 'כיבוד אב' עדיפה במעלה ואין לדחותה עבור מילי דחסידותא.

אך באמת, אפשר להבין היטב את גודל

המציאות כן ויש לשקול היטב את הדבר. או לדוגמה, חסידים שנסעו אל מעבר לים להסתופף בצל רבם בראש השנה, והיה עיכוב בטיסה עד שהנחיתה היתה בשעה מאוד מאוחרת בערב החג. ואז, האינסטינקט הטבעי הראשוני מביא לאדם התלהבות גדולה לעשות ככל יכולתו על מנת להגיע בהקדם האפשרי לרבו ולא להישאר חלילה בשדה התעופה בימי החג.

אך במחשבה שניה, לפעמים עקב הבהלה והמנוסה אפשר להיכשל ולפגוע באחרים, ויש גם חשש של סכנה גדולה בעת הנסיעה במהירות הן כלפי אחרים והן להסתכן הם בעצמם, ועוד כמה וכמה חששות ישנם בבהלה זו, ובוודאי יש לשקול היטב אם ההתלהבות הגדולה הזאת ברגע זה אכן מגיעה מצד הקדושה או לאו; וכידוע, היצר דרכו שהוא גוזל מעמנו את שארית שיקול הדעת במצב כזה כדי שנעשה את כל הטעויות ח"ו.

נסיונות אלו הם ויכוח של לב ומוח

אם נתבונן לעומק בסכנה זו של חסידות באופן הנוגד להלכה, עלינו להבין כי חלילה נסיונות אלו אין מגיעים מהיפך קדושה כביכול הסטרא אחרא מתלבשת בו ח"ו, אלא סיבת הניסיון הוא מכיוון שהאדם בדרך כלל מחובר בליבו לעניינים שעליהם הוא נוהג להקפיד בכל ימיו, או מה שהקפידו בני משפחתו או מנהגי קהילתו - אלו הדברים החקוקים בחדרי ליבו, וכאשר הם מתנגשים עם ענין אחר, אף שהוא מצוה דאורייתא או הלכה בשולחן ערוך אין זה אצלו אלא בשכלו שבמוח ולא בלב. משכך, במצב כזה נוצר חיכוך בין מוח ולב ובדרך

את הלב והרגש בקיום המצוות ועבודת ה' כדי שהאדם יתחבר בכל נפשו ומאודו אל קרבת אלוקים.

אם כן, בוודאי אסור חלילה להביא את פרחי החסידים, העומדים בתחילת דרכם, לידי קרירות מהתלהבות זו, אלא שיש לנתב ולנווט אותם בהשכל ובחכמה כיצד להבדיל בין עיקר לטפל וכיצד להשגיח על עצמו שלא תהיה החסידות אצלו באופן הנוגד לעיקרי קיום התורה וכנ"ל, אבל חלילה וחלילה לאנשי החינוך להראות איזשהו זלזול או ביטול נוכח ההתלהבות לעניינים שבחסידות אף אם הם טפלים, כי יש כאן ענין גדול ומפתח לעבודת ה' מתוך רגש והתלהבות דקדושה.

מצוות הביכורים התקימה מתוך התלהבות וגינוני רגש

ומצאנו גם ענין כזה בחז"ל במצוות ביכורים, כמבואר שהיו עושים עסק גדול בעת הבאת הביכורים, מקשטים את כל ירושלים, ומעטרים את הבהמות בפירות ומגדנות ותכשיטים רבים, ומחצצרים בחצוצרות ועושים כל העניינים לעורר את הרגש כדי שהאדם יידע את גודל המעמד בהביאו את ביכוריו להודות ולהלל לה'.

אנו רואים לפעמים אדם העורך סעודת הודאה או 'קידושא רבא' להודות לה' על כל חסדו שעשה עמו, ובעת הקידוש הוא מרבה להביא גוזמאות של סוגי כיבוד כדי לנקר עיני אחרים, הרי אדם זה הוא שוטה שעושה טפל לעיקר, מאידך, אדם אחר שצריך להודות לה' ואינו עושה כלום אלא ממשיך את שגרת חייו בהיחבא, גם הוא לא עשה כהוגן, אלא יש למצוא את הדרך הממוצע

הניסיון שלו, מכיוון שהרגשת הלב שלו בתפילת שבת קודש עם החסידים גברה מאוד על פני ההבנה שבמוח והידיעה שיש כאן מצוה של 'כיבוד אב', והיה זה אכן ניסיון גדול באשר שני הצדדים הם מצד הקדושה, אלא שיש כאן וויכוח בין לב ומוח. וזה ברור שאם אותו יהודי היה לומד היטב ומלבן את הלכות כיבוד אב באותו זמן, והיה ליבו מתלהט ומשתוקק לקיים מצוה זו כדבעי, לא היה לו כלל ניסיון בזה; ואכן זוהי דרגתם של צדיקים שהם הוגים בכל התורה כולה ויודעים היטב את כל ההלכות על בוריין עד שהם משתוקקים ומתלהבים בכל עת לכל התרי"ג מצוות, לכן יכולים הם לשקול דרכם על נכונה ולהחליט כדת מה לעשות בכל פרשת דרכים. לא כן פשוטי עם שאין נפשם מתלהבת לכל מצוה בכל זמן, לכן עליהם להתמודד בנסיגות כאלו של לב ומוח.

חלילה לזלזל ולקרר את התלהבות פרחי החסידים

וכאן המקום להעיר, כי לפעמים יש והאיש המיושב, המבוגר והנבון, רואה את הבחור הצעיר מתלהט אחר ענין של חסידות, והלה ממחר להרגיעו כביכול ו'להעמיד אותו על האמת' באמרו: 'האם הלימוד והתפילה שלך הינם כבר כהוגן, שאתה רודף אחר דברים צדדיים כאלו?' וכדומה, ומנסה לקרר אותו מהתלהבות זו.

יש לדעת שזו טעות גדולה, כי בוודאי ענין ההתלהבות לדברים שבקדושה בדרכי החסידות נעשה ככוונה תחילה כדי שלא יהיו המצוות עלינו כ'מצוות אנשים מלומדה' חלילה, והיה ענין מיוחד להגביר

הפארענטשעס שבשולחן הטהור של רבו, והדבר הוא לזרא בעיני אביו עד כי אינו מסוגל לסכול זאת, ואמרנו לו כי חלילה לו לזלזל בהתלהבות של בנו, אלא עליו אדרבה להתחבר עמו ולהזדהות עם דבריו ולאחר מכן לנסות ולהשחיל את התוכן האמיתי לתוך התלהבותו, ולדוגמה: שיאמר לו, **הידעת כמה השראת השכינה יש בעת התאספות קהל גדול כזה לשירות ותשבחות לכבוד שבת קודש?** - אפשר גם לפתוח ספר חסידי ולהראות לו שם את גודל הענין של 'ברוב עם הדרת מלך' בעת שנוסעים אל הצדיק, וכך ניתן למנף את ההתלהבות אל הכיוון הנכון והעיקרי בלא לשדר לו קרירות חלילה בהתלהבותו בדברים של קדושה.

ההתלהבות נחקקת לנצח בנפש

האדם

לפי זה אפשר להבין את התופעה של יהודים שלדאבון לב עזבו את דרך ה' ופרקו מעליהם עול שמירת תורה ומצוות, ובכל זאת עדיין נשארו קשורים ומחבורים לעניינים שונים של חסידות שהורשו בהם אף אם אין בהם כלל שום דבר יסודי של יהדות.

הגיעו הדברים לידי כך, שהיו אף כאלו שנותרו להם בזיכרונם רק עניינים של חילוקי דעות בין קהילות שונות, וכפי שסופר על יהודי חילוני שמכר את דירתו בפאתי בני ברק על גבול העיר רמת גן, ואמר לקונים שחסרון אחד יש בדירה זו שרואים שם מהחלון בית מדרש מסוים שחינכו אותו בילדותו בפולין שאסור להיכנס לשם...

מציאות כזו אף כי אין בה טעם וריח... מגלה לנו את גודל הענין של ההקפדה אף

כיצד לעורר את הרגש וההתלהבות ולעשות מעיקר עיקר ומטפל טפל, כמו למשל, שישקיע יותר בשבח וההודאה להשי"ת בדיבור ובשירה וזמרה.

דוגמה נוספת מחג השבועות, בו לא מצאנו בתורה מצוות מיוחדות מלבד השביתה ממלאכה וקרבתו החג, ובכל זאת איתא בגמרא: **"הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם"**, וצריך להרבות בבשר ויין, ולכאורה הרי הדבר הוא ענין של התעוררות הלב; גם על הענין של הלימוד בכל הלילה יכול אדם לטעון שהוא אינו בדרגת השל"ה הקדוש ז"ע ועדיף שישקיע תחילה בלימוד והתפילה שלו של כל השנה - אין הדבר כן, אלא אדרבה על ידי ההתלהבות שעושים בכל העניינים הצדדיים הוא המפתח לקבלת התורה שלא יהיה 'מלומדה' אלא יהיה מתוך רגש גדול שיביא לחיזוק בכל שאר המצוות.

ההתלהבות היא כמפתח לקיום כל התורה מעומק הלב

כך גם היא דרכה של חסידות, לעורר את הרגש ואת ההתלהבות כמפתח לכללות עבודת האדם לקונו, באופן שלא יגרע ולא יהפוך את היוצרות, אך חלילה מלהמעיט בענין זה של ההתלהבות בפרט בקרב צעירי צאן קדשים.

מסופר על אחד מהמתנגדים שתמה על הרה"ק רבי משה מקאברין זיע"א שבאמירת 'שלום עליכם' בליל שבת, שהוא רק 'ענין', היה מתלהב מאוד יותר מבעת אמירת שאר הברכות, ואין זו טענה שהרי התלהבות זו היא מפתח לקיום כל התורה.

שמענו פעם מיהודי שבנו מתלהב לפעמים מעניינים טפלים, כמו למשל מגובה

לו פרדס וחילק להם שתילים שונים, ולאחר מכן שילם לכל עבד לפי הנטיעה שלו. על הנטיעות החשובות שילמו ביוקר ועל הפחותות שילמו בזול, ובאו העבדים בטענה שאילו ידעו תחילה היו נוטעים את היקרות, והשיב להם המלך כי בכוונה תחילה לא סיפר להם את חשיבות הנטיעות כדי שהם יתעסקו בכל המינים, שאם לא כן הרי כולם יעזבו את השתילים הפשוטים וירוצו אחר החשובים.

בכך מבאר הר"ן את המשנה במסכת אבות: **"לעולם הוי רץ למצוה קלה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצוות"**, כלומר שלכך לא גילו את שכן המצוות כדי שירוצו אחר כל המצוות.

אולם, לאחר תקופת זמן ראה המלך, מלכו של עולם, שאנשי העולם מזניחים חלק מהמצוות ואינם עושים הכל ועלה חשש שיוזניחו את המצוות העיקריות ויעסקו רק בטפל, לכך בא דוד המלך והעמידן על אחת עשרה כמבואר בתהילים [ט"ו], שגילה מהן המצוות העיקריות: **"הולך תמים ופועל צדק, לא רגל על לשונו ולא עשה לרעהו רעה"...** כדי שהעולם יידעו לפחות שלא להזניח את העיקר. לאחר מכן העמידו המצוות על פחות מכך, הכל למטרה זו - שלא יזניחו את הדברים העיקריים. ומפטיר ה'דרשות הר"ן' שכל זה לא היה אלא באותו זמן שעדיין לא נכתבה כל התורה, אבל כעת עתה ששערי התורה פתוחים לפנינו בכל הספרים הקדושים ואין מעצור לכל אחד ללמוד ולהבין בעצמו מהו עיקר ומהו טפל, אין כבר שום מקום לגלות מהם הדברים העיקריים אלא כל אחד ילמד ויידע בעצמו וירגיש היכן עליו להלך בדרך המלך לעשות נחת רוח לבורא כרצון ה' ויריאיו.

על עניינים צדדיים של חסידות, כי התלהבות זו היא הנחלקת בלב לנצח נצחים, ומן הראוי היה שבכל בית יהודי יבחרו לעצמם ענין מסוים של הקפדה יתירה על מצוה שבתורה, וילמדו היטב את כל ההלכות ויקפידו מאוד על ענין זה מתוך התלהבות מיוחדת, כי התלהבות זו תביא אותם להקפדה ולהתעלות בכל התורה כולה.

וזהי התשובה לשאלה שפתחנו בה, כיצד ייתכן שיש מקום להקפיד על גינוני חסידות של 'לפנים משורת הדין' אף לפני ה'דין' גופא, כי זהו המפתח לשמירת כל הדינים וקיומה של התורה כולה אצל האדם.

על ידי הלימוד והגות בתורה יידע האדם כיצד להתנהג בחסידות

וכאן המקום לשאול, מנין אכן יידע האדם על נכונה את דרך הישר בכל דבר, מתי עליו להתנהג בחסידות ובאלו אופנים יש לוותר על ענין מסוים כאשר הוא מתנגש עם ענין חשוב יותר - על כך התשובה שיש ללמוד...

כאשר האדם לומד, הוא יודע על נכון את סדר העדיפויות ויודע היטב את שורשי כל ענין ומי נדחה מפני מי, ואף אם אינו יכול ללמוד את כל התורה כולה על רגל אחת, מכל מקום בעצם לימודו והגותו בספרי קודש, ליבו נפתח כאולם להרגיש ולהבין במחשבה נכונה את סדר הדברים בכל ענין, ובמשך הזמן שיסכיח את ללמוד ולשמע מתלמידי חכמים את דעתם בכל ענין, יזכהו השי"ת לכוון את דרכיו בכל עת על פי דרך הישר והרצוי לפני המקום בדרך החסידות האמיתית.

ונסיים בדבריו של ה'דרשות הר"ן' שמביא משל נפלא למלך ששכר עבדים לנטוע

איזהו חסיד?

וכן מביא בספר 'וילקט יוסף' בשם הרה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם' זיע"א שזה הביאור: "ולא עם הארץ חסיד" כי רק מי שלומד גמרא הוא יכול להיות 'חסיד'. שכן, בלימוד סוגיא בגמרא רואים שאחר שהגמרא ביארה ענין מסוים, מקשה הגמרא: "או אינו", ומעלים ביאור אחר בדרך אפשר, ולאחר המסקנה, שוב מגיע ה'מתקיף לה', והופך הקערה על פיה, ואף לאחר סיום כל הסוגיה מקשים התוספות קושיא מסוגיה אחרת ומבארים באופן אחר מחודש ונפלא, וכמו כן האחרונים, המהרש"א ועוד, מרבים בקושיות ופירוקים.

כאשר לומדים ורואים דרך זה בלימוד הסוגיה, אזי לימוד הוא לדרכי החסידות, כי כמו כן על החסיד לבדוק עצמו בכל עת אם אכן הולך הוא בדרך הישר, ועליו לבדוק את עצמו בשבע חקירות וביקות, לחפש ולפשפש בדרכיו שוב ושוב, אולי לא עשה דבר מה כהוגן. ולכן, אומר ה'חידושי הרי"ם', לא עם הארץ חסיד, כי העם הארץ' מרגיל עצמו לחשוב שכל דרכיו הן בצדק ומשפט ואין שום מקום לחזור ולמצוא קושיות וטרוניות על מעשיו.

ענין החסידות – זהירות עצומה שלא לצער הזולת

ה'חתם סופר' זצ"ל במסכת שבת (ל"א) כותב ש'חסידות' הוא מי שעושה את מעשיו לשם שמים, לא לקנטר ולא לעטרה,

ענין החסידות לשקול ולברוק היטב כל דרכיו

הגמ' [עבודה זרה כ.]. מביאה את הברייתא דרבי פנחס בן יאיר המונה את כל המדרגות שבקדושה זו אחר זו, ובאחרונה 'חסידות מביאה לידי רוח הקודש'. המהרש"א על אתר מבאר מהו ענין החסידות על פי דברי דוד המלך בספר תהילים המזכיר כמה פעמים את ענין החסידות, וכלדהלן:

אחד מהפסוקים שבתהילים הוא: "יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם", ומבאר המהרש"א שדרך החסידים הוא שבכל לילה טרם יעלו על יצועם הם עושים חשבון נפש מכל מה שעשו באותו יום, הן לזכות והן לחובה, שבודקים היטב ומפשפשים בכל מעשיהם שבאותו יום שמא לא עשאו כהוגן, ואף מוחלים מליבם כל טינא וטרוניא כלפי הבריות, ולאחר מכן הם מקבלים על עצמם עול מלכות שמים בקריאת שמע שעל המיטה, וזהו, "ירננו על משכבותם".

מכאן נראה כי יסוד בחסידות הוא שהאדם מפשפש בעצמו ובכל דרכיו, ואין אומרים להיפך כי מי שעוסק במילי דחסידותא הוא בסכנה שמא ייכשל בפרט כלשהו, אלא אדרבה, ההפך הוא הנכון, מהות החסידות היא שישקול היטב כל דרכיו ויחוש תמיד על כל מעשיו אם הם כראוי ונכון.

שלא יזיק אחרים.

זוהי מהות החסידות, שאדם מוכן להקריב עצמו ולבוא לידי היזק ובלבד שלא יזיק אחרים. כמובן, ענין שריפת הציפורניים הוא גילוי על יסוד העניין בעומקו, שבוודאי מי שירוך אחר ענין זה ובדרכו ידחוף ויסטור לכמה בני אדם שיעמדו בדרכו, ובלבד שיוכל לקיים את הענין הגדול של שריפת הציפורניים, הרי הוא שוב חוטא לאמת, דאדרבה מהות החסידות היא שהוא מוותר על עצמו כדי שלא לצער את הזולת ולא להפך חלילה.

וכן ראינו בכל הדורות דרכם של חסידים ואנשי מעשה שהיו נזהרים מאוד שחסידותם לא תבוא על חשבון הזולת. כמו למשל אלו שהיו מאחרים להתפלל או לסעודת שבת מפאת גודל דבקותם ועבודתם בעניינים נשגבים, מכל מקום הם נזהרו מאוד שחלילה לא ימתינו עליהם ולא יהיה לזולת צער והקפדה עליהם מחמת חסידותם.

נמצינו אומרים כי יסוד החסידות בנוי על שלושה דברים אלו. א. זהירות שלא להיכנס לחשש יוהרא חלילה. ב. בדיקה ופשוש בכל דבר האם אכן הוא נעשה כהוגן. ג. זהירות מופלגה שלא לפגוע ולא לצער לזולת.

הגדרת 'חסיד שוטה', והגדרת 'שוטה'

גרידא

משכך, מובן כי כדי להיכלל בתואר של 'חסיד שוטה' יש להיות תחילה 'חסיד' הרוצה לצעוד באמת בדרכי החסידות אלא ששטותו גרמה לו להיחשב ל'חסיד שוטה', ובוודאי לא כל מי שמתעסק בהבלים ורודף אחר העניינים הטפלים שבחסידות

דהיינו שהחסיד שוקל בבלס את כל מעשיו ודרכיו ואינו משתמש בחסידות לקרדום להכות בו אחרים - להוכיח ולמצוא חסרונות במעשי אחרים, כי אדרבה, בקושי רב הוא מוצא לעצמו את דרכו כיצד יעבוד הוא את הבורא כראוי, ואיך יוכל הוא לבוא ולומר לזולת מה יעשה ומה יפעל?!

מכאן נראה כי אין זה כפי מה שהעולם סבורים, כי מי שהולך בדרכי החסידות עלול לעשות מעשים המפריעים לאחרים ולהזיק לזולת על ידי מעשי חומרותיו וחסידותו, אלא אדרבה, ההפך הוא הנכון - החסיד הוא זה ששוקל בכל כוחו ומוחו כל פעולה שעושה, שחלילה לא יהיה לשום אדם צער ועוגמת נפש מכך, הרבה יותר מעבר מה שההלכה דורשת.

ה'מסילת ישרים' בפרק י"ט כותב כי 'חסיד' הוא מלשון 'חסד', שזוהו עיקר החסידות שיהיה האדם טוב ומרבה להיטיב ולהתחסד עם הבריות בכל יכולתו, וקל וחומר שנוזהר בכל נפשו ומאודו שלא לצער את הזולת.

וכן מצאנו [ב"ק ל.] שחסידים הראשונים היו נוהגים להטמין את קוציהם וזכוכיותיהם בעומק שלושה טפחים בקרקע מחשש רחוק שמא יחרוש אדם וימצאם ויוזק מהם, ורב ששת היה שורף אותן לגמרי באש מרוב חששו.

כמו כן, מובא בגמרא [מו"ק י"ח] לגבי ציפורניים שהשורף אותן הוא חסיד, מפני שעושה כל טצדקי שלא יוזק מהם בני אדם, וביארו התוספות בשם הערוך הכוונה שבאמת מי ששורף ציפורניו הדבר עלול להזיק לו עצמו, ובכל זאת הוא שורפן כדי

ה'חזון איש' ואמר לו שהרי זו גמרא מפורשת: "הרואה אשה שטובעת בים ואינו מצילה הרי הוא חסיד שוטה", ומאי נפק מינה אי מצילה מטביעה בים הגשמי או מצילין מטביעה רוחנית בים התאוות הסוער ברוחניות.

כמו כן הרה"ק בעל ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש זיע"א כתב על מי שמתבקש להכניס בביתו אורחים שצריכים חיזוק ברוחניות, ולפעמים ישנן נשים שאינן לבושות כראוי ובאות אצלו לסעודות שבת והוא חושש שהדבר יפריע לו לדביקות וקדושת השבת, על כך נאמר שאם ימנע מלהכניסן לביתו הרי הוא חסיד שוטה, שיש לו לדאוג להציל אותן מרדת שחת כאותה אשה הטובעת בים.

מי שלא מילא חובותיו, אין טעם שיביא דורון למלך

בהקשר לכך מצאנו דבר נפלא בספר 'המספיק לעבודת השם' לרבי אברהם בן הרמב"ם, המבאר את הענין של 'לא עם הארץ חסיד', ומביא תחילה בשם 'אדם גדול שיש להתחשב בדבריו' [ומביא שם בהגהות שהכוונה לבעל 'חובות הלכות' זיע"ע בשער 'יחוד המעשה'] בהמשילו משל למי שנושה בחבירו סכום כסף והלה אינו פורע לו ומשתמט ממננו זמן רב, והנה יום אחד הלווה מביא למלווה מתנה דורון, בוודאי הנושה מתכעס עליו ומשליך לו חזרה את המתנה, כי מה יש לו במתנה זו אם אינו משיב לו את חובותיו שהוא חייב לו - כך גם מי שאינו עומד במילוי חובותיו המינימליים כלפי שמיא, מה ייתן לו ומה יוסיף לו אם יבוא עם אילי נביות ועם כל מיני מגדנות

ובצדיקים, זוכה לתואר חשוב ומופלא זה של 'חסיד שוטה'... שהרי אדם כזה די לו בחצי השני בלבד, והוא נכלל בגמרא במסכת חגיגה של: "איזהו שוטה"...

וכן מצאנו בגמרא [סוטה כא] שאמרו: "איזהו חסיד שוטה זה שרואה אשה טובעת בנהר ואינו מצילה", ומבואר שם בראשונים שבאמת אין זה דבר פשוט כלל, דמיירי שהוא חושש באמת שיבוא לידי הרהור חלילה בהתעסקו באשה הטובעת בנהר שיש כאן בוודאי חשש אמיתי להרהור, והוא מגודל יראתו וחסידותו האמיתית ירא לנפשו שמא ייכשל, ובכל זאת טעה בדבר שכן עליו לדעת שפיקוח נפש גובר על כל אלו והיה לו להתגבר על עצמו ולהצילה, ובס"ד יינצל אף מכל דבר איסור.

אדם כזה הוא אכן נכלל ב'איזהו חסיד שוטה', כי יש לו שייכות לדרך החסידות ומתוך חסידותו הגיע לשטות זו שלא רצה להציל את האשה. אך מי שעוסק בהבלים בעלמא סביב ענייני החסידות ודרכי הצדיקים אינו אלא בגדר: "איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו", דהיינו שהוא זכה להסתופף באוהלי צדיקים והיה יכול לרכוש לעצמו אור גדול של תורה ועבודה בחסידות, בנועם ובמתיקות, ובכל זה בחר לעצמו לחצוב בארות נשברים ולרדוף אחר ההבלים והדברים הטפלים. אכן זהו שוטה גמור, ולא 'חסיד שוטה'.

בספר 'האיש וחזונו' (עמוד י"ז) על מרן ה'חזון איש' זצ"ל, מביא שהרה"ג רבי קלמן כהנא זצ"ל התבקש לשאת דברים בפני נערות ישראל שהיו צריכות חיזוק, והיה שם קנאי אחד שגער בו וצעק עליו על מה שמדבר בפני נערות, והלך לשאול את פי

אדרבה מתוך התקשרות אמיתית.

להבין את הדבר, כאשר אדם אוהב מאוד את בנו יחידו או כל קרוב משפחה ושאר בשרו אשר איתו נתגדל מקטנותו ויחידיו היו מתחנכים וכרוכים בכל עת, אזי אותו אדם יתעניין בכל פרט ופרט ממעשי רעהו ומדרכיו בכל רגע ורגע.

ולמשל, בעת שבנו יחידו של אדם יבשר לו שרכש דירה חדשה, אזי אביו יתלהב ויבקש לדעת כל פרט ופרט מצביון הדירה, המראה והקומה, המיקום ומחיר הדירה וכיצד ישלם עבורה, ואף ירצה מאוד לבוא בעצמו ולראות אותה בעיניו. זאת, מפני שנפשו קשורה בנפשו.

כמו כן, בעת שהאדם מקושר לצדיק אמת, ממנו למד את דרכו בעבודת ה' ואצלו התגדל מימי נעוריו ולמד כיצד לעבוד את קונו באהבה וביראה, ממנו למד כיצד לנהוג בשבת קודש וביום טוב, ואיך ללמוד ולהתפלל ולעבוד את ה' - בוודאי נפשו נקשרת בכל עוז בנפש הצדיק ונעשים כרוכים יחידיו, עד כי מטבע הדברים הדבר יגרום גם שירצה לדעת בכל רגע ורגע ולהתעניין בדרכי הצדיק ובהליכותיו בכל מקום ובכל עת ובכל שעה.

נמצא כי ההבדל בין אותו המשתטה ובין החסיד האמיתי הקשור בלב ונפש, הוא לפעמים דק מאוד כחוט השערה, כי שניהם רודפים לדעת ולהתעדכן בדרכי הצדיק, אך מי שעניי שכל לו ומתבונן היטב יבחין בדקות ההבדלה בין העובד אלוקים לאשר לא עבדו...

להבין זאת נזכיר את דברי ה'בינה לעיתים' להגאון מגדולי חכמי איטליה כתב

ומתנות של מילי דחסידותא כלפי שמיא ? !
ומוסיף על כך רבי אברהם בן הרמב"ם, כי נראה לו שזה גם מרומז בפסוק: "לא תקח שוחד", שלא ייתן האדם להקב"ה שוחד של ענייני חסידות אם אינו עומד בחובותיו הנדרשים ממנו, והוא גם מה שהנביא אומר בכמה מקומות שלא יצעקו לה', כלומר שלא ירבו בצעקות ושאר ענייני חסידות ועבודה, אלא יעשו תחילה את מה שנדרש מהם בעבודת ה' טרם יעסקו בענייני חסידות נוספים.

בשם האדמו"ר מצאנו קלויזנבורג זיע"א מובא שאמר שמפני כך הוקדמה בתפילת שמונה עשרה הבקשה של 'אתה חונן לאדם דעת', לבקשת 'השיבנו אבינו לתורתך', מפני שתחילה צריך לבקש שיהיה לו דעת להבין ולהשכיל היטב מהו עיקר ומהו טפל בעבודת ה' ורק לאחר מכן יכול הוא לשוב תשובה שלימה כהוגן, שאם אינו יודע להבחין זאת הרי אינו יודע על מה לשוב, וכאשר הוא שב הרי הוא שב תחילה על הזוטות ועל הטפלים ואילו את עיקרי העבודה הוא עלול להזניח.

ביאור המהלך של חסידים
המתעניינים בכל הליכות רבם

מאידך, יש מקום להבין גם את המהלך הזה של אלו הרודפים אחר רבם ומתעניינים בכל קטנה וגדולה, היכן היה הרבי ומתי הגיע, היכן התפלל ומתי ייסע מהכא להתם וכדומה. בוודאי יש העומדים מהצד ומביטים בכוז על הנהגה כזו, כי אכן כאשר זה מגיע מתוך שטות כאותו 'שוטה' מופלג שהזכרנו, אזי אכן הדבר תמוה ובזוי מאוד. אולם, כאשר מתבוננים, יש אופן שזה מגיע

השמחה הגדולה והחיבה וההתקשרות של החסידים ברבם שזה ענין עמוק ופנימי מאוד שאינו ראוי לראות ולהיראות בקרב אנשי השוק].

**הרוצה להיות חסיד, נקרא חסיד,
כמו מי שנוסע לדנציג...**

ועתה כאשר ידענו בס"ד את יסודות החסידות, עלינו לדעת כי אף שעדיין רחוקים אנו מלהגיע לדרגה הנכונה של 'חסיד' בזהירות מיוהרא, ולשקול בפלס כל דרכינו ולהיזהר בתכלית ההקפדה על צער הזולת - מכל מקום כולנו ראויים להיקרא בשם התואר הנשגב - 'חסיד'.

זאת, כפי שהביא בספר 'בישישים חכמה' בשם הרה"ק רבי בונם מפשיסחא זיע"א משל למי שנוסע לדנציג, שאף שעדיין יש לו לעבור כמה וכמה עיירות וכפרים בדרכו לשם, בכל זאת כולם אומרים שהוא נוסע לדנציג...

כך גם מי שנוסע בדרכי החסידות, ומטרתו הטהורה היא להגיע אל המדרגות הנשגבות של 'חסיד' אמיתי, הרי הוא כבר נחשב עתה כ'חסיד' שכן הוא נוסע לדנציג... אף שיהיו לו כמה נסיונות בדרך והיצר עלול להכשילו בכל רגע ורגע, מכל מקום אם הוא לומד ויודע מהו היעד הנכסף של 'חסיד' והוא חותר להגיע ליעד זה הרי הוא נחשב כבר כעת ל'חסיד'.

בדומה לדבר זה איתא בספר 'עשר צחצחות' במערכת הרה"ק מראפשיץ זיע"א, מהרה"ק רבי אייזיקל מזידיטשוב זיע"א בשם הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זיע"א על פי המשנה במסכת 'מעשר שני' [ג,ח] שיש לשכות בבית המקדש הבנויות בקודש

על הפסוק: "צינים ופחים בדרך עיקש שומר נפשו ירחק מהם" [משלי כ"ב], שבעבודת ה' נזקקים לשני החלקים לחלק החמימות וחלק הקרירות, כי בהגיע לדבר עבירה ותאוה חלילה יש להשתמש בקרירות, שלא להיכשל, ואילו בהגיע לעבודת ה' יש להתאזר בחמימות גדולה, והיצר הוא אשר מסית בני אדם ומטעה אותם לערב בין קודש לחול ולטעות בין החמימות והקרירות להתאימן במקומן.

הוא אשר דיברנו, כי הוא הבדל כחוט השערה בין החמימות האמיתי הנזקקת בדרכי החסידות לבין חמימות שאינה במקומה או להיפך.

**ענין ההתרגשות הגדולה בשמחות
צדיקים**

וזה גם ענין השמחה הגדולה וההתרגשות בשמחת צדיקים, שמכיוון שהקהל הקדוש כרוך ומקושר מאוד לצדיק אשר העלה אותם על דרך המלך בעבודת ה' ומשפיע עליהם שפע קדושה ורוב טובה בכל עת - לכן מחוברים המה אליו מאוד כבן יחיד אצל אביו וכדומה, שזה מביא לידי התרגשות גדולה ביום חתונתו וביום שמחת ליבו.

[במאמר המוסגר, ענין זה של גודל דבקות החסידים ברבם ותחושות השמחה הפוקדות אותם ביום שמחת רבם, הוא ענין פנימי ונסתר אשר לפעמים אדם מהחוג המביט ורואה זאת אינו יכול להבין כלל, ואדרבה כוז יבזז למה שרואה, כי אכן, דברים אלו הינם מן הדברים שבסתר שהצנעה יפה להם, ולא בכל עת השעה כשירה לפרסם בראש חוצות את פרטי

מה שמצאנו אצל הנביאים, שגם איש הפשוט שהיה מתקרב אליהם והיתה לו תשוקה להתקרב לאורם, היה שורה עליו רוח נבואה, וכן אצל **הבעל שם טוב הקדוש זיע"א**, מלבד תלמידיו הקדושים היו גם אנשים פשוטים ובעלי מלאכה שבהתקרבם אל הצדיק זכו לדרגות נשגבות של קדושה וכאשר היו ניצוצין דנורא שורים על רבם היו גם הם מרגישים ומתחברים לקדושה זו, אף שבשובם לביתם אין להם כבר מדרגה זו, אבל בהיותם בצל הצדיק ויש להם תשוקה להתחבר אליו וללמוד מדרכיו שורה עליהם קדושת הצדיק וכמו שהיו התלמידים של שמואל מתנבאים בהיותם במחיצתו.

על כך אמנם צריך תפילה מיוחדת שנוכח לסייעתא דשמיא להיות מקושרים באמת לצדיק ולהיות חסיד אמיתי - לנהוג כראוי ונכון בדרכי החסידות.

ופתוחות לחול, ודינן כחול, ויש לשכות הבנויות בחול ופתוחות לקודש ודינן כקודש. והטעם, שאלו הפתוחות לחול, אף שהן עומדות בקודש אבל אם המטרה שלהן והכיוון שלהן הוא לחול - הרי אלו חול. לעומת כן, הבנויות בחול, אף שהן עומדות ברשות חול, מכל מקום אם המטרה והיעד הם להגיע לקודש הרי הם קודש.

כך גם החסיד, אף שכרגע הוא עדיין ניצב בחול, ועדיין מתמודד עם נסיונות וקשיים שהיצר מערים בדרכו, מכל מקום כיון שהוא פתוח לקודש - עינו וליבו מכוונים להגיע אל דרגת הקודש של חסיד אמיתי, אם כן דינו כקודש, והרי הוא כחסיד אמיתי כבר כעת עתה, עוד טרם הגיעו לדנציג...

ונסיים בדברי הרה"ק מפיאסעצנא זיע"א הי"ד, שכתב [בספר מבוא שערים] על

מדור הילולא דצדיקיא הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זיע"א

נסתלק לגנוזי מרומים ביום כ"א כסלו ה'תשט"ז

לשמיע קול תודה

הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א; הרה"ק רבי יקותיאל יהודה מקלויזנבורג זיע"א ועוד רבים. כל אלו לא את חצרותיהם בלבד בנו, אלא אף גם את כל האומה הישראלית. פעלם ועשייתם התפרס על פני תבל כדי להציל עוד ועוד נשמות יהודיות ולהקים תלמודי תורה וישיבות לעם ישראל.

בספר "תפארת שלמה" (כי תבוא) כתב: "כשרואה חכמי ישראל מחויב להודות להשי"ת ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, היינו שישבח ויתן תודה לה' שיש צדיק כזה בדור שיוכל לשכון בו כבוד ה' וחכמתו לחלק לעולם. כמו שנשמע כזה מאת כבוד אדומ"ו הרב הקדוש מלובלין (החווה) זי"ע, שכל ששה עשר שנים שהיה הרב הקדוש מבארדיטשוב חי לפניו, הנה בכל יום ויום היה מייחד לו שעה אחת להודות ולהלל להשי"ת אשר שלח לעולם הזה נשמה גדולה וקדושה של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע".

הצדיקים משולים לשמש, כפי שהשמש שאורו חזק ועצום מאיר את העולם ומסייע לצמחים ולפירות שיצמחו ויומתקו, כן הצדיקים מאירים את העולם החשוך והאפל ומגדלים פירות ומצמיחים יהדות בכל מקום ומקום שמצודותיהם פרוסות עליו.

מסירות נפשו להצלת היהדות

כל בית כנסת שנבנה לאחר המלחמה,

בערב יחול להיות ההילולא קדישא של הרה"ק רבי יוחנן מסטאלין זיע"א שניצל ממלתעות הנאצים ימ"ש בדרך נס, נס בתוך נס, ניסים גלויים, ואלו נחרטו עלי גיליון על-ידי בן לווייתו שהלך עמו בחלק מן הדרך. ויהי כשוך חמת המלך, בתום המלחמה, חזר הרבי וייסד את החסידות מחדש במסירות נפש עצומה.

עלינו ליתן תודה להשי"ת, שהגם שמתח עלינו מידת הדין באותה תקופה אפילה, כשהדם והאש שימשו בערבוביה, עם זאת הציל מן התופת אודים מוצלים מאש, צדיקים קדושים ומפורסמים, כדי שיציבו יד ויבנו מחדש את האומה הישראלית. עינינו הרואות היום את הישיבות פורחות וכל מוסדי החסידות והתורה מיוסדים ממסד ועד טפחות, ולעתים אנו שוכחים שכל אלו קמו וגם ניצבו רק על-ידי שרשראות של ניסים גלויים שעשה הקב"ה עבור כל צדיק וצדיק שהצליח להימלט מציפורני הנאצים.

ברוך שחלק מחכמתו ליראיו

כשמסתכלים על התמונה בכללותה, הלב נרגש והעיניים דומעות. הצלתו של הרה"ק רבי יואל מסאטמאר זיע"א שהוא חל לעת ערב, ביום כ"א כסלו; הצלתו של הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זיע"א; של

ממונו.

משמשו בקודש החסיד רבי ישראל גולדהבר שליט"א סיפר: מעשה באשה אחת שהתייסרה רבות בירחי לידתה והרבי הדריכה בעצה ובתושיה ופעמים שחלק על דעת הרופאים בתוקף. פעם הלכה אחר דעת הרופאים ולא נגמר הדבר בטוב, וכשהלכה אחר דעת הרבי נגמר הדבר בטוב וילדה בן למזל טוב. אבי התינוק התגורר בבראנזוויל ושם את פעמיו עד לווייליאמסבורג כדי לבשר את הבשורה לרבי. כשהגיעה הבשורה לרבי, פרץ בבכי עז באמרו: "וואס טוהט מען ניט פאר אידנ'ס וועגן".

עוד סיפר: מעשה באשתו של רבי אברהם זעמבא ז"ל שהוצרכו לנתחה, ובאותו לילה שנערך הניתוח (אפאראציה) התפתל הרבי מייסורים ותוך כדי אמר: צריכים אנו להתייסר עבור האשה. בבוקר, כשבאו לבשרו שהניתוח הצליח, אמר: "וואס טוהט מען ניט פאר יידנ'ס וועגן".

עוד סיפר: הרבי אמר לי פעם בזה"ל "איר האט ניט קיין מושג וויפל אהבת ישראל מיר האבן, אינדערהיים האבן מיר געמאכט סעודות נאר אז אידן זאלן עסן פון אונזער'ס".

לא היה מסוגל להטריח יהודי

עוד סיפר: בשנתו האחרונה של הרבי, כשגופו היה חלוש להחריד. אני ישנתי למטה בקומה התחתונה והוא ישן למעלה, והיה לו פעמון שהיה מצלצל בו כדי שאבוא לעזור לו. הרבי מיאן להטריחני לחינם, וידעתי שאם הוא מצלצל בפעמון, סימן הוא שהוא שרוי כבר במצב של פיקוח נפש. כשצלצל הפעמון רצתי כל עוד נפשי בי כדי

בנה בדם ובדמעות. הצדיקים עמלו ויגעו ומסרו את נפשם למען הקמתם. והנה באים בני הדור החדש שלא ראו ולא ידעו מכל אשר נעשה ונכנסים לבית מכוון העומד על תילו, בית יפה ונעים אשר אווירו ממוזג ביום ובלילה, בקיץ ובחורף, ואינם יודעים כי אילולא מסירות נפשם של הצדיקים לא היו רואים את כל החיל הזה. הצדיקים הפיחו רוח חיים בליבותיהם השבורים של שרידי העם והם אלו שהקימו כל מעוז של יהדות בכל אשר אנו פונים היום.

בימים ההם, כאשר רוחות זרות נשבו בכל מדינות שישבו בהם יהודים, והרסו כל חלקה טובה ורבים מבחורי ישראל נסחפו בזרם, נחלץ הרבי מסטאלין זיע"א בכל כוחו ויצא לאסוף בחורים כדי להצילם מרדת שחת, ולא היו אלו בחורים מהמנמים על משפחות חסידי דווקא, אלא מכל אשר נמנים על בית ישראל. כן הקים ישיבה לעולי תימן, אשר כידוע אלו מהם שלא היה להם מקום לשהות בו, קיבלו חינוך בלתי טהור. כן עמלו ופעלו כל הצדיקים, גדולי ישראל, שכל יהודי באשר הוא יוכל להישאר הדוק ביהדותו ולהקים בית בישראל על דרך ישראל סבא.

וואס טוהט מען ניט פאר אידנ'ס וועגן

הרה"ק מסטאלין זיע"א אמר (כתבי קודש) בשם צדיקים, שהמבחן של החסיד לראות היכן עומד בעולם, הוא לבדוק מה עם ה"אהבת חברים" שלו, והמבחן של הצדיקים, הוא ה"אהבת ישראל". ואכן ה"אהבת ישראל" של הרבי מסטאלין היתה לשם דבר, כאשר התמסר כל כולו לבני ישראל ולא הסתכל לא על בריאותו ולא על

הורו לנו לשפר את כל העניינים המופיעים בסדר מדרגותיו של רבי פנחס בן יאיר, וכמו למשל התורה שהיא המדרגה הראשונה בסדר מדרגותיו, שהצדיקים לימדונו כיצד לקיימה באופן שתביא לידי המדרגות הבאות אחריה, דהיינו בקדושה ובטהרה, בהכנעה וענווה וכו'.

בצפת היה איזה יהודי שהדריך אנשים שבאו על קברות הצדיקים ובכל ציון שבאו, אמר איזו מימרא של הצדיק הטמון בו. כשהרה"ק ה'דברי יואל' מסאטמאר זיע"א בא לארץ והלך להשתטח על קברות הצדיקים, התלווה אליו האיש, וכשהיו על קברו של רבי פנחס בן יאיר. פתח באמרתו: זהירות מביאה לידי זריזות... עצר אותו הרה"ק מסאטמאר ואמר: **שכחת את המדרגה הראשונה – תורה! בלי תורה אי-אפשר להמשיך הלאה.**

לימדו היטב – לימדו להיטיב

שח הרה"ק מסטאלין זיע"א: ראש ישיבת חיפה היה אצלי ואמר שיש פסוק מפורש שצריך ללמוד בעמקות ועיון "למדו היטב" (ישעיה א, יז). אמרתי לו: הסתכלו נא ברש"י ותראו שהוא מפרש "היו למדין להטיב", דהיינו ללמוד כדי להיות יהודי יותר טוב, כדי לבוא על ידו לידי זהירות וזריזות, טהרה ופרישות, עד לרוח הקודש.

מידת הזריזות אצל הצדיק

אחד מהיסודות של רבי פנחס בן יאיר, הוא יסוד החסידות: "התורה מביאה לידי זהירות והזהירות מביאה לידי זריזות". הרבי מסטאלין היה דוגמא חיה ליסוד הזריזות וגם דרש ממקורביו ומן המסתופפים בצלו

לסעדו ולהגיש לו את העזרה שהוא זקוק לה. פעם שאלתיו: מדוע הרבי מצלצל ברגע האחרון ולא כמה רגעים קודם? השיב: "אין אני מסוגל להעיר יהודי משנתו, אלא אם כן הוא במצב של פיקוח נפש".

מדרגתו של צדיק! הלא הבחור ישן אצלו למטרה זו, כדי להושיט לו עזרה וסיוע, וממילא יזדקק עוד מעט קט לעזרתו. אך לא! הצדיק לא היה מסוגל להטריח יהודי כל עוד שמצבו לא הגיע לכדי פיקוח נפש. כהנה וכהנה ישנם סיפורים לרוב על האי קדוש וצדיק, המתארים את ה"אהבת ישראל" שלו, שהייתה בלתי נתפסת בשכל אנוש.

שמאל דוחה וימין מקרבת

והדבר פלא והפלא, כי אלו שהסתופפו בצלו יעידון יגידון שהיה תקיף מאוד במהותו והיה זורק מרה בתלמידים, ודרש מהם בלי סוף להוסיף בעבודת ה' ואף פעם לא הסתפק במועט. אך האמת שאין בכך כל סתירה, כי דרישותיו מן החסידים, היו בבחינת אב הדורש מבנו למען יגדל ויהיה לאיש וייטב לו באחריתו, אך בעצם הייתה אהבתו אליהם אהבה בלתי נתפסת והיה דואג להם ושואל בשלומם בכל עת ובכל זמן כידוע.

דרך קלה להגיע אל החסידות

פעם אמר הרבי להגה"צ נתן וואכטפויגל זצ"ל: מידת החסידות העומדת במעלה המדרגות של רבי פנחס בן יאיר, היא אותה חסידות של דרך הבעש"ט הק', אלא שהבעש"ט הק' סלל עבורנו דרך קלה יותר ומהירה לבוא אליה.

ואכן אנו רואים שצדיקי החסידות

ויבר את יוסף

שמעתי מהרב ישראל גולדהבר: דודי ר' יוסף נראה על-ידי הרבי בהיותו ילד צעיר לימים, והנה עברו ארבעים שנה מאז וכבר חלפו מלחמות עקובות מדם, ושמע כי הרבי מסטאלין השתקע בווייליאמסבורג שבארה"ב. נמלך לבקר ולא העלה בדעתו שהרבי יכירנו, אך כיון שנעמד על מפתן הדלת, קרא הרבי לעברו: "יוסף".

באותה שיחה שאמר לבני חבורתו, הוסיף הרבי: **א מינוט איז טייער, אין א מינוט קען מען איבערקערן וועלטן, אין א מינוט קען איינפאלן א הרהור תשובה און מ'זאל ווערן א איבערגיקערטער.** דער טאטע (הרה"ק ר' ישראל מסטאלין מנו"כ בפרנקפורט) האט גיזאגט, אז פון דעם קען מען זעהן אז א מינוט איז טייער, פון דעם וואס א טלפון יעדער מינוט קאסט טייער (באותם זמנים כידוע).

אינני סובל אפילו רגע אחד של ביטול הזמן

באותה תקופה ביקר הרבי בקטמון והמתין למונית (טקסי) שתבוא להסיעו, קרא ואמר: **אינני יכול לסבול ביטול הזמן אפילו לרגע, והייתי צועד רגלית, אם היו לי הכוחות לכך, מה אעשה שאינני יכול לסבול בזבוז הזמן.**

היה אומר, שכאשר מתבטלים יש מקום לסטרא אחרא להתחמק פנימה ר"ל, על כן יש לראות שלא להתבטל אפילו רגע אחד. כך היה נוהג בעצמו וכך היה דורש מן החסידים. נאה דורש היה ונאה מקיים.

להקפיד עליו בכל עוז. בזבוז הזמן היה אצלו מן החמורות שבחמורות ולא היה מסוגל לעבור עליו בשתיקה.

ראיתי מכתב שה"שפת אמת" כתב לבנו ה"אמרי אמת", ובו כתב לו, שלא יהיה עסוק במחשבותיו בענין אהבה ויראה, אלא יעסוק במידת הזריזות, כי רגע אחד של זריזות יוכל להביאך למדרגה הגבוהה ביותר.

זלזול בשמירת הזמן נחשב סטייה מדרך הישר

פעם היה מעשה, כאשר הרבי ישב עם בני החבורה להדריכם בדרך הישרה, והנה נתאחר אחד מבני החבורה בדקות אחדות ונאלצו להמתין בגללו, קרא הרבי ושאל: וואו איז דער? והזכיר רק את שם משפחתו. הזכירו לו את שמו הפרטי, אמר: **זעט איר? היטן א מינוט הייסט אויך דרך הישר, אז מ'היט נישט דער מינוט פעלט עס אין דרך הישר, ס'האט נישט קיין חשיבות א מינוט, שפעטער צען פופצן. דער וואס גייט בדרך הישר, איז דא פונקטליך צו דער מינוט. אז מ'גייט נישט בדרך הישר, פארגעסט מען דעם יידישן נאמען.** האט איר דאך גיזעהן אז מיר האבין אים גערופן אויף דער פאמיליע נאמען, ווייל אזוי שטייט שטענדיג פאר אונז דער יידישער נאמען.

נורא נוראות! לפני הרבי ניצבו תמיד שמותיהם היהודיים של המסתופפים בצלו הניתנים על-פי שורש נשמתם, וכשפסק אחד מהם מלכת בדרך הישר, נעלם שמו מלפניו ושכחו. ומה נקרא פסק מלכת בדרך הישר? זה שאינו מקפיד להיות בזמן בדייקנות, כי הלה מוכיח שהוא לקוי במידת הזריזות.

לישא אותו בכסא, אמר: **באנו לכאן כדי לשפר אצלכם את ההתמדה.**

כשהחסידים גמרו את ההקפות

באיחור

בשנת תש"ח, כשהיה בחיפה, שאל איך היו ההקפות בשמחת תורה בירושלים. אמרו לו שבירושלים גמרו את ההקפות באיחור של שעה מן הרגיל. כשנודע לו שהאיחור היה בגלל מכירת העליות שנתארכה שמן רב, רגז על כך מאוד ואמר: "אילו היו רוקדים לכבודה של תורה שעה נוספת, היה טוב מאוד, אבל לבזבז את הזמן עבור מכירת העליות וחתן בראשית וחתן תורה, זאת אינני יכול לסבול".

לאחר מכן, בא' פרשת נח, שח הרבי בפני חסידיו בחיפה, ושוב העלה את הנושא באמרו בכאב לב: "שמעתי שבירושלים גמרו את ההקפות באיחור של שעה. ביררתי הסיבה לכך ונודע לי שהסיבה היתה מכירת העליות. אמרתי להם שאינני יכול לסבול זאת".

כי רגע באפו חיים ברצונו

פעם בירר אצל אחד את השעה והלה השיב לו ששעונו ממהר בחמש דקות. אמר לו הרבי: "אינן זה חיסרון שהשעון ממהר, כי אדרבא הוא מועיל לבעליו לבוא קודם הזמן. אלא שצריך לדעת שטועים בחמש דקות בלבד ותו לא".

ידוע מה שאמר ה"בית אהרן" (ויצא) בשם אביו על הפסוק "כי רגע באפו חיים ברצונו": "מי שהרגע אצלו באפו, רוצה לומר שהרגע יקר מאוד אצלו, אז חיים ברצונו".

מעשה ברב שביטל את זמנו בעצת

היצר

בדברו פעם בענין ניצול הזמן אמר: ישנם אנשים שמתבטלים בתואנה שלא מצאו את הספר שחפצים ללמוד בו, אך עצת היצר היא. וסיפר: כשהיינו במחנות לאחר המלחמה, שהה אתנו רב אחד שהיה מסתובב סחור סחור כמחפש. שאלתי אותו לפשר הדבר. אמר שהוא זקוק לספר "מעשי למלך" על מלאכת המשכן ובלעדיו אינו יכול ללמוד. העמדתיו על כך שהוא עצת היצר להניאו מן הלימוד, כי אם היה חפץ ללמוד תורת ה', היה לומד בכל ספר שמוצא.

פעמים הרבה היה הרבי לומד מן החדשות שבאו לעולם, דרך בעבודת ה', וכפי שראינו לעיל שלמד יוקר הזמן מן הטלפון. כשהומצאו האוטובוסים, אמר: האוטובוס הוא מזיק גדול, אבל בפרט אחד הוא טוב, שאפשר ללמוד ממנו זריזות, כי על-ידו אפשר להגיע ממקום למקום בזריזות.

ועתה לכו עבדו

בפרשת שמות (ה, יז-יח) כתיב: "ויאמר נרפים אתם נרפים על כן אתם אומרים נלכה נזבחה לה, ועתה לכו עבדו". פירש ה"בית אהרן" זיע"א: "נרפים אתם נרפים" – מפני שאתם עצלים, לכן אתם אומרים: "נלכה נזבחה" – עוד מעט קט נצא לדרך, כלומר אין הזמן אץ עבורנו, נעשה זאת בשלווה. "ועתה לכו עבדו" – עשו זאת תיכף ומיד בלי עצלות!

כשהגיע לארץ ישראל בשנת תשט"ו והיה חולה על כל אברי גופו עד שנאלצו

די יארן לויפן

לאדם יתן בעד נפשו, ואם יקח אדם צרור כספו וישליך למצולות הים, למשתגע ייקרא, אם כן יותר מזה הוא משתגע מי שמשליך קצת זמן מחייו לקיא צואה בלי מקום.

הצדיקים חיו במידת הזריזות ולא יכלו לסבול את אלו שבזבזו את זמנם לריק. כשרואים ילד מסכן את חייו, נבהלים וניגשים לצעוק עליו ולהצילו. אין אדם שיאמר: מה לך נזעק? התנהג אתו באהבה וביישוב הדעת! כל אחד מבין שאין עתה השעה לכך. הילד קפץ לרחוב וחייבים להצילו. במידה זו ממש התייחסו הצדיקים אל ביטול הזמן, וביקשו מתלמידיהם שיתייחסו אף המה כן ויזדעקו על כל רגע מחייהם שהולך לאבדון.

סור מרע באמצעות עשה טוב

עוד יסוד לימדנו הרבי מסטאלין: בפסוק נאמר: "סור מרע ועשה טוב", וכפשוטו הכוונה היא להתחיל בסור מרע ורק לאחר מכן לעבור לעשה טוב. וכן הוא הסדר במדרגותיו של רבי פנחס בן יאיר, וכפי שמבארו בעל "מסילת ישרים", תחילה הזהירות מן הרע ולאחר מכן הזריזות בעשיית הטוב. אולם הרבי מסטאלין אמר שהדרך בסטאלין היא לסור מן הרע באמצעות עשיית הטוב.

והביאור בזה, כי אם נשקיע יותר מדי בסור מרע ונבוא אתו במשא ומתן, עלולים לשקוע בזה וליפול ח"ו. בדורות שלנו נחוץ מאוד להשקיע יותר בעשה טוב, והאור של הטוב דוחה ממילא הרבה מן החושך. ואולם זה פשוט שלימוד התורה שלא בנקיטת הדעת אינה ראויה, וודאי שלא על-פי החסידות. אך

לפעמים חושבים שענין זה נוגע רק למתמידים גדולים, אך האמת היא שכל אחד יש לו חיים, ואם אינו מקפיד לנצל את הזמן, הרי הוא מאבד חלק מחייו ר"ל. מסופר שכאשר הגה"ק מסאטמאר זי"ע ביקר בארץ ישראל, בחן את ילדי התלמוד תורה. שאל מאחד מהתלמידים: מה הפירוש "בשנים יסעו" הכתוב בנשיאת הארון. הלה סבר שכתוב שם "בשנים" במקום "בשנים", השיב: "די יארן לויפן" (השנים רצים). אמר הגה"ק מסאטמאר זיע"א: מגיע לך תוכחה על שאינך יודע הפירוש, אבל טוב אמרת וכדאי היה לבוא לכאן רק לשמוע פירוש זה – די יארן לויפן.

זמנו של אדם הוא מבחר הקניינים

ישנה איגרת להרה"ק בעל "ישמח משה" זיע"א אשר כתבה לבנו הגה"ק ר' אלעזר ניסן מדורהוביטש זיע"א והיא מלאה לימוד עבורנו, וכך הוא כותב לו: עד כה קיימת בעצמך שמה בחור בילדותך, אך כעת, כשהתחנת והיית לאיש, הגיע הזמן שתיקח את עצמך בעבודת ה'. התרחק מן הבטלה עד קצה האחרון, נצל את זמנך וזכור ששנות הינקות הן מבחר החיים וביטול שעה אחת מהן הוא מגדולי העוונות, מעוות אשר לו יוכל וחסרון לא יוכל להימנות. שעה אחת בימי הבחרות, כשנה שלימה בימי העמידה חשובה. התרחק כמטחוי קשת מן הטיילנים אשר ימיהם באשם כליל. מכל שיחה בטלה פיך תשמור... למד גמרא רש"י תוספות רא"ש עם חידושי זקננו מהרש"א...

ומסיים שם: ראוי לך לדעת כי הזמן שהאדם חי הוא מבחר הקניינים, כי כל אשר

עוצרים מעט, אך מיד ממשיכים לעסוק בעשה טוב וממילא יסור הרע.

הכנה בבחינת עשה טוב

ואמנם כן דווקא הרבי מסטאלין עבר רבות על ההכנה לדבר מצווה, וכפי שסיפרו עידי ראייה שבהיותו במחנות העקורים היה **יושב מידי ערב שבת ועוסק בתורה כל היום כדי להכין את עצמו לקראת שבת מלכתא**, וכן היה מורה תדיר למסתופפים בצלו, **להכין את עצמם לפני כל עשייה ולעשותו ביישוב הדעת**. וכן מסופר שבבואו לטבריא בראשונה, אמרו לו שהמנהג בטבריא הוא להתעטף בטלית בתפילת קבלת שבת כמו בירושלים, קרא ואמר **שהיו צריכים להגיד לו בצהרים כדי שיוכל להכין את עצמו ללבישת הטלית**.

אך האמת שאין בזה סתירה. צריכים לעשות הכנה לפני כל מצוה ואפילו הקטנה ביותר, אך להיות עסוק בסור מרע, בשום פנים ואופן לא. ההכנה היא בבחינת עשה טוב ולא בבחינת סור מרע.

הביאור הוא שצריך לעסוק כלשהו בסור מרע, ומיד לעבור אל ה"עשה טוב", וה"עשה טוב" יועיל למגר את הרע שעדיין נותר.

יסוד זה ממש איתא גם מהרה"ק רבי יהושע מבעלז זיע"א וזה לשונו: "הן אמת שהסדר בעבודת ה' הוא כמו שאמר דוד המלך ע"ה סור מרע ועשה טוב, כלומר מקודם צריך האדם להתרחק מכל רע ואחר כך עליו להשתדל להגיע לתכלית הנרצה בעשיית הטוב. אבל מאחר שבתחילה העבודה קשה מאוד, אם ימתין האדם בעבודת עשה טוב עד שיהיה חלק הסור מרע בשלמות, לעולם לא יגיע לעשה טוב. לפיכך צריך להתחיל מעט בסור מרע ומיד לעבור לעשה טוב, וכל שירבה בעשה טוב, יוכל להשלים את עצמו יותר ויותר בסור מרע".

והאמת שביסוד זה נכלל גם היסוד הקודם, דהיינו יסוד הזריזות, געגיינגען! גיטאהן! אין זמן להתבונן ולחשוב הראוי אני לעסוק עכשיו בעשיית הטוב או לא.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן